

Robust nok?

Mange jobannoncer
efterspørger robusthed.
Er det rimeligt?
Og hvad er robusthed?

6/2017

28. APRIL

ISSN 0105-5399

AnsvarshavendeForbundsformand
Benny Andersen**Redaktion**Jens Nielsen (redaktør), jni@sl.dk
Iben Konradi Nielsen, ikn@sl.dk
Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Marie Dissing Sandahl, mds@sl.dk
Malene Dreyer, mad@sl.dk
Steven Leweson (layout), stl@sl.dk

Prik, læserindlæg, artikler og anmeldelser er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller organisationens mening. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt stof.

Alle artikler fra Socialpædagogen tilbage til 1999 kan findes på www.socialpaedagogen.dk/arkiv

Adresse

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000. Fax 7248 6001
Åbningstid: mandag-onsdag 9-15,
torsdag 9-17, fredag 9-13
redaktionen@sl.dk
www.socialpaedagogen.dk

Læserbreve og kronikker

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises. Kronikker bringes efter en redaktionel vurdering og må højst fylde 8.000 anslag. Læserbreve og kronikker, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet. Indlæg sendes til redaktionen@sl.dk

Annoncer

Sendes til annoncer@sl.dk
Se priser, formater, deadlines osv. på www.socialpaedagogen.dk/annoncer

Kommende deadlines

Deadline for læserbreve og stillingsannoncer til 7/2017, der udkommer den 19. maj, er tirsdag den 9. maj kl. 12.
For tekstsiderannoncer er deadline til 7/2017 mandag den 8. april.

Redaktionen af 6/2017 er afsluttet den 20.4.2017

Abonnement

Abonnementspris 2017:
825,00 kr. inkl. moms (17 numre)
Løssalg: 50,00 kr. + porto

Oplag

44.715 i perioden
1.7.15-30.6.16

Produktion

KLS Pureprint A/S

Forsideillustration

Gitte Skov

Medlem af:

DANSKE MEDIER

KOMMENTAR

Socialpædagogerne vil bruge rapporten til aktivt at sikre plejefamilierne det, der skal til for at løfte opgaven. Men også til at understrege, at det ikke er alle børn, der profiterer af en plejefamilie

Nødvendigt spot på familieplejere

Af Verne Pedersen
Forbunds næstformand

FOTO: THOMAS PRISKORN

Som politisk ansvarlig for familieplejeområdet glæder det mig, at de grønne bøger i maj ankommer sammen med danmarkshistoriens til dato største familieplejeforskningsprojekt. Professor ved Aalborg Universitet, Inge Bryderup, har stået for projektet, og med hendes forskning får vi nu for første gang det overblik over området, som har manglet i mange år. Vi håber, at rapporten bliver obligatorisk læsestof på ethvert kommunalt natbord. For den dræber mange myter – og den giver vigtig viden om et område, vi årligt bruger over tre mia. kr. på. Endelig sættes der spot på, hvad der helt konkret opleves af udfordringer i en plejefamilie anno 2017.

Mange af rapportens konklusioner overrasker os ikke. Men med den i baghånden har vi nu et meget bedre og validt grundlag at tage de politiske diskussioner på. Og man må sige, at timingen ikke kunne være bedre. Vi oplever nemlig, at politikerne er interesserede i området, og at flere og flere politikere endelig har fået øjnene op for, at området skal styrkes, hvis ønsket om familiepleje som primær anbringelsesform stadig skal give mening.

Vi får med rapporten syn for sagen. Familieplejerne oplever i stigende grad, at de børn, som de modtager, har langt større udfordringer end tidligere. De er udfordret på langt mere, end hvad der kan afhjælpes med trygge og stabile rammer. Vi får også understreget, at sagsbehandlingen og samarbejdet omkring familieplejebragte børn stadig lader en del tilbage at ønske.

Vi kan takket være rapporten nu konstatere, at særligt belastede børn og unge er anbragt hos alle typer af familieplejere. Det kalder på, at vi skærper fokus på at matche bedre og have højere krav til kvalifikationer. Og at kommunerne ikke anbringer børn med høj belastningsgrad i plejefamilier godkendt til børn med lav eller middel belastningsgrad.

Omkring en femtedel af familieplejerne har ikke modtaget efteruddannelse de seneste tre år, selvom der faktisk er et lovmæssigt krav om det. Omkring en tredjedel har aldrig fået supervision, og ca. en fjerdedel oplyser, at de i lav eller meget lav grad er tilfredse med både omfanget og kvaliteten af supervisionen.

Med disse tal foran os kan vi konstatere, at der i høj grad er plads til forbedring. Socialpædagogerne vil bruge rapporten til aktivt at sikre plejefamilierne det, der skal til for at løfte opgaven. Men også til at understrege, at det ikke er alle børn, der profiterer af en plejefamilie. Nogle har brug for en langt højere grad af specialiseret hjælp – på samme måde som når en borger med åbent lårbrud ikke henvises til fysioterapeut.

Vores udsatte børn og unge har stadig krav på den rette hjælp i rette tid.

INDHOLD

ILLUSTRATION: GITTE SKOV

04 KVALIFIKATIONER

'Du skal være robust...' Sådan lyder det i flere og flere jobannoncer rettet mod socialpædagoger. Men hvad betyder robust, og er personlig robusthed et rimeligt krav at stille? 'Der er mange job, man ikke skal tage, hvis man ikke har en del psykisk og fysisk robusthed', siger en leder. En anden leder advarer mod, at det ikke 'er en kvalitet i sig selv at være hårdfør', og bakes op af en filosof, der peger på, at 'det robuste menneske ikke nødvendigvis er i kontakt med sine egne indre værdier', mens ledersektionens formand anfører, at man ikke 'på nogen måde kan isolere robusthed til at være en kompetence, som den enkelte socialpædagog enten besidder eller mangler'

11 REHABILITERING

Ny aftale om udsatte psykisk syge

12 TIDLIG INDSATS

Din Indgang – så mundret er navnet på Fredericia Kommunes nye tiltag, hvor udsatte borgere kan komme ind fra gaden og få en snak og støtte ved enten at blive guidet det rette sted hen i det kommunale system eller få et skræddersyet forløb på stedet. Socialpædagogerne Else Vinther Pannerup og Mette Wulff Jakobsen har været med fra starten og arbejder målrettet med borgernes inderste motivation – den lille gnist i maven, der fx kan gøre en ellers uoverskuelig hverdag lettere at håndtere

16 VOLD OG TRUSLER

Henrik Madsen blev udsat for grov vold fra en beboer to gange og anmeldte overfaldene til politiet. Det har været stærkt belastende ikke kun for Henrik Madsen i hans daglige arbejde med beboeren, men også for kollegerne, der i to tilfælde efterfølgende har undladt at anmelde andre voldsepisoder for ikke at skulle udsættes for det samme

23 BØGER**24 HOSPITALSPÆDAGOGER**

I en verden præget af sygdom, diagnoser og medicin skal der også være plads til leg, liv og kreativitet. Tag med til H.C. Andersens Børnehospital i Odense, hvor seks socialpædagoger er med til at gøre det til en god oplevelse at være indlagt

30 UDSATTE BØRN

Herning-modellen får god evaluering

30 BØRN OG UNGE

Gode råd fra anbragte børn

31 KONTANTHJÆLPSLOFT

Risikoen for anbringelser blev større

32 FREMFÆRD

Fokus på fremtidens boformer

32 BØGER**33 DEMENS**

Giv handlingsplanen liv

34 BØRN OG UNGE

Nyt julemærkehjem er på vej

34 CTI

Ny metode får mange ud af prostitution

36 SYNSPUNKT

Tættere på tilknytningen

KVALIFIKATIONER

Robust medarbejder søges

Det er så vigtigt, at folk ved, hvad de går ind til. Der er mange job i det pædagogiske felt, som ikke kræver en stor robusthed – i en vuggestue fx. Så der er altså valgmuligheder for hvor mentalt belastende et pædagogjob, man vælger at søge

Uffe Stampesøe, leder, Aktivitetscenter Abildhus

Efterspørgsel på robusthed er stor i jobannoncer, der er henvendt til socialpædagoger. Er det et problem? 'Du skal jo heller ikke være brandmand eller tage imod på skadestuen, hvis du ikke har en form for råstyrke', siger socialpædagogisk leder

Af Thomas Davidsen, redaktionen@sl.dk
Illustration: Gitte Skov

På jobindex.dk, hvor man i dag kan søge på i omegnen af 20.000 jobs, kan man få et indblik i hvilke kompetencer, der lige nu er i høj kurs i samfundet. 'Selvstændig' og 'engageret' topper listen over de mest anvendte ord i jobannoncerne, og har gjort det i en del år. Men særligt i kategorien 'pædagog' får de nu selskab af væsentligt mere kontant og maskulint klingende modeord som 'robust' og 'solid'.

I ca. 6 pct. af alle jobannoncerne efterspørges egenskaben robusthed – ansøgeren skal være 'robust'. Men i kategorien 'pædagog' anvendes ordet i 22 pct. af annoncerne. Altså i næsten hver fjerde annonce og næsten fire gange så ofte som i gennemsnittet af alle annoncer.

Det ligger lige for at konkludere, at den meget omtalte 'robusthedsbølge' i særlig grad er ankommet til pædagogfaget.

På Jobindex er der ikke en særlig kategori for socialpædagoger. Man kan derfor kun gisne, om tallet for robusthed ville være endnu højere, hvis det ikke var blandet sammen med vuggestue- og børnehavepædagogerne.

I hvert fald er lederen af Aktivitetscenter Abildhus, Uffe Stampesøe, som er en af de socialpædagogiske ledere, der søger efter robuste medarbejdere, ikke i tvivl om, at mange job i det socialpædagogiske fag er så psykisk og fysisk

krævende, at det ville være uansvarligt ikke at være ærlig og direkte omkring det – i både jobannoncen og til jobsamtalen.

– Der er mange job, man ikke skal tage, hvis man ikke har en del psykisk og fysisk robusthed. Du skal jo heller ikke være brandmand eller tage imod på skadestuen, hvis du ikke har en form for råstyrke.

Når man arbejder i voksen- og handicapbranchen, skal man professionelt kunne holde til at arbejde med fx psykisk handicappede med en 1 til 5 normering. Det kræver en høj tolerancetærskel og nogle ben, der er plantet solidt på jorden, siger Uffe Stampesøe, som gør sig mere umage i dag, end han gjorde for 10 år siden, når han skriver en jobannonce.

– Det er så vigtigt, at folk ved, hvad de går ind til. Der er mange job i det pædagogiske felt, som ikke kræver en stor robusthed – i en vuggestue fx. Så der er altså valgmuligheder for hvor mentalt belastende et pædagogjob, man vælger at søge, siger Uffe Stampesøe.

Ballast er en forudsætning

Afdelingsleder i Aktivitetshuset Havkærparken i Aarhus Kommune, Tine Schnejder, har også efterspurgt robusthed i jobannoncer:

– Det, vi gerne vil kommunikere, når vi bruger ordet, er: 'Overvej lige en ekstra gang, om du har mental styrke til denne stilling'. For vi har set alt for mange eksempler på medarbejdere, der går psykisk ned i de belastende job. Man bliver nødt til at have noget ballast med sig. Det er selvfølgelig en ballast, man kan få gennem jobbet, men vi må kunne kommunikere, når et job er ekstra fysisk eller psykisk belastende.

– Det kan lydt lidt råt, men dybest set vil vi jo gerne tiltrække de rigtige og skræmme dem, der ikke vil kunne holde til det, væk, siger Tine Schnejder, som dog i fremtiden ikke vil bruge ordet robusthed i jobannoncer.

– Det er et ord, som vi har fået i hovedet hele tiden det sidste år – i kursusataloger, på konfe-

rener og i nyhedsbreve. Alle snakker om det, men ikke altid lige positivt. Mange føler, at når man fokuserer på, at det er den enkelte medarbejder, som bare skal kunne tåle mosten, så er man i gang med at individualisere et strukturelt problem.

– Det har vi reflekteret lidt over, for det er jo ikke sådan, at vi springer let henover arbejdsvilkårene, fordi vi samtidig går op i, om den enkelte grundlæggende er egnet til et job. Robusthed er blevet for kontroversielt, og sender måske et forkert signal, siger Tine Schnejder.

Hun er i stedet gået over til at beskrive den konkrete opgave, så det ikke er til at misforstå – fx: 'Det er et arbejde med både fysisk og verbalt udadagerende borgere'. Så er det ligesom sagt.

Robusthed er ikke svaret

På botilbuddet Parkvænget for psykisk sårbare mener forstander Poul Berthelsen, at robusthed som begreb i en socialpædagogisk kontekst giver alle de forkerte associationer. Og det til trods for, at Parkvænget, da denne artikel blev skrevet, netop søgte en robust socialpædagog.

– Jeg vil snarest muligt tage op med medarbejdergruppen, som har lavet annoncen, hvordan vi bruger begrebet. For jeg vurderer ikke, det en kvalitet i sig selv at være hårdfør. Det skulle da lige være i forhold til skiftende arbejdstider. Men hvis vi begynder at efterspørge robusthed i forhold til beboerne, så går vi galt i byen.

– Vi skal ikke hærdes i forhold til trusler, eller hvis der bliver råbt 'luder' efter én. Hvis man lader den slags episoder prelle af på én, mister man sin empati, siger Poul Berthelsen.

Han kommer til at tænke på de gamle plejere – en slags vagtpersonale – man havde engang, som man kunne kalde på, hvis der var ekstra belastende situationer i botilbuddet: 'Nu er der ballede, så vi skal have nogle af de robuste op på 1. sal'.

– Det er ikke den måde, vi arbejder på, for det er ikke det, der er behov for.

Der er behov for mange forskellige ting på én gang – faglighed, rummelighed, empati, men selvfølgelig også en evne til at sætte grænser med autoritet.

– Så sent som i går havde jeg en jobsamtale, og der spurgte jeg: 'Hvordan vil du have det, hvis der er én der råber dig ind i hovedet? Har du været udsat for det?' For det er jo absolut en arbejdsplads, hvor man kan risikere at komme i knibe – det er derfor, vi har et nødkald. Men svaret på det er bare ikke robusthed. Svaret er langt snarere kollegial opbakning og supervision, så man kan få arbejdet tingene igennem, siger Poul Berthelsen.

Han oplevede for et par år siden, hvordan en dygtig bokser, der var ansat som vikar, brød grædende sammen, fordi en lille pige på institutionen kunne drive vedkommende rundt i manegen. Et eksempel på, hvor meget man kan tage fejl, hvis man kun kigger efter robusthed, mener han. ■

Jeg vurderer ikke, at det en kvalitet i sig selv at være hårdfør. Det skulle da lige være i forhold til skiftende arbejdstider. Men hvis vi begynder at efterspørge robusthed i forhold til beboerne, så går vi galt i byen

Poul Berthelsen, forstander, Botilbuddet Parkvænget

Slaget om robusthed

Den oprindelige forskning i, hvad der gør mennesker robuste, konkluderer, at robusthed er en råstyrke, der opstår i den kontekst, man indgår i. Den positive psykologi har et andet syn på sagen: Nøglen er den enkelte persons optimisme

Af Thomas Davidsen, redaktionen@sl.dk

Illustration: Gitte Skov

Man kan gøre sine medarbejdere mere robuste ved at hjælpe dem i situationer, hvor de har det svært. Til gengæld bliver det meget problematisk, og stik imod hvad den seriøse forskning er nået frem til, hvis man gør det til et individuelt karaktertræk

Dorthe Birkmose, psykolog

Baggrunden for robusthedsbølgen er, at forandringshastigheden er overvældende for mange ledere og medarbejdere og kan skabe frygt for at gå til grunde. Ved at blive mere modstandsdygtig – robust eller resilient – kan man lære at håndtere udfordringerne. Sådan skriver forfatteren og 'lykke-guruen' Liggy Web i den internationale bestseller 'Resilience: How to Cope When Everything Around You Keeps Changing' (Capstone, 2013).

I bogen opfordrer hun til, at man smiler til verden. Og nogle af hendes grundlæggende teser lyder fx: 'Du er din egen ultimative redning' og 'din evne til tilpasning er essentiel for din overlevelse'.

Martin E.P. Seligman, som er udråbt til at være fader til den nye forskning i *the resilience factor*, resiliens- eller robusthedsfaktoren, der får mennesket til at stå imod og rejse sig op, når tilværelsen har lagt én ned, ligger helt på linje med Liggy Web i sin opfordring til, at man smiler til verden.

'Efter mere end 15 års forskning opdagede mine kolleger og jeg, at nøglen (til robusthed, *red.*) er optimisme', skrev han i den videnskabelige artikel 'Building Resilience' i Harvard Business Review allerede i 2006. 'Forestil dig noget godt, tænk noget positivt – for det, du fokuserer på, tiltrækker du mere af'.

Seligmann og Web er blot to af tidens førende fortalere for den positive psykologi, hvis udgangspunkt er, at nøglen til robusthed ligger i dit eget mindset.

Det er et budskab, som kan aflæses direkte i de danske kursuskataloger, som tilbyder ledere og medarbejdere robusthedstræning. Eksempelvis i en beskrivelse af kurset 'Vejen til sund robusthed'.

'Robusthedstræning er mental styrketræning, der tidligere er anvendt inden for militæret for at styrke soldaters mentale kapacitet ... en træningsform fra elitesporten, der anvendes til at flytte topatleter fra sølv til guld ... den måske vigtigste nye kompetence, der afgør forskellen på, om vi kan navigere i den nye virkelighed, eller om vi må give fortabt. Vi har ikke råd til det sidste!'

Absurd retorik

Men det er absurd at bringe militærretorik ind i kompetenceudvikling af medarbejdere i danske institutioner og virksomheder, mener den nyligt pensionerede professor på CBS, Ole Fogh Kirkeby, der som filosof i en årrække har beskæftiget sig med ledelsesteori.

– Man kan ikke bestemme over fjenden, når man er i krig. Men man kan i høj grad bestemme over sin egen organisation. Man kan lade være med at skabe miljøer, der forudsætter robusthed, men i stedet skabe helt andre slags miljøer. Militærretorikken forstærker blot sygdommen, som er, at mange mennesker ikke ser hinanden i dag, men kører ensopret fremad, mens de kun tænker på sig selv, siger Ole Fogh Kirkeby.

Den entusiasme, hvormed man ensidigt taler robusthed op, kan være direkte farlig, mener han:

– Det robuste menneske er ikke nødvendigvis i kontakt med sine egne indre værdier. Og den leder, som begynder at dyrke sin egen robusthed, med kortene holdt tæt ind til kroppen, mister kontakt til sin egen sensitivitet og lukker ned for sit følelsesliv.

– Når man søger efter robuste medarbejdere og ledere, så mener man formodentlig ikke, at de skal være tunghøre, egoistiske og følelseskolde. Men det er det, man risikerer at få, hvis robusthed gøres til en dyd i sig selv.

– Vi ser i øjeblikket, at der finder en fremmedgørelse sted mellem den robuste leder og de fleste medarbejdere. Medarbejderne bliver bange, for hvordan kan de regne med deres leder, når de ikke kan mærke et indre værdimæssigt kompas bag hårdføreheden, mener Ole Fogh Kirkeby.

En robust skrøbelighed

Den eneste legitime form for robusthed er den, der vokser ud af en skrøbelighed, som aldrig forsvinder, men hele tiden er i hjertet, mener han.

– Vi skal ikke kun have skrøbelige medarbejdere og ledere. Men de skal have skrøbeligheden med sig, så de ikke blokerer for deres egen sensitivitet, fingerspitzgefühl, idérigdom og indsigt.

– Lederne skal lede med generøsitet, empati og en differentieret retfærdighedssans. Hvis deres højeste mål bliver robusthed, så risikerer de at sætte omsorgen over styr. Det er den skrøbelige og sarte del af mennesket, som har fornemmelse for det kontekstuelle, siger Ole Fogh Kirkeby.

Han mener, at den socialpædagogiske leder i stedet skal efterspørge to ting hos deres medarbejdere: En skrøbelig robusthed og en robust skrøbelighed.

– Der er en kerne af overlevelsesvilje i den skrøbelige robusthed, men man bruger den i første omgang ikke til daglig. Man forsøger sig af helt andre veje. Man møder det andet menneske med omhu og varme. Opstår der konflikter, så italesætter man dem, for djævelen bor i det usagte. Man tager sin kerne alvorligt, og tør stå ved den.

– Den robuste skrøbelighed tillader én at lukke idiotiske bemærkninger ude, hvis de ingen mening giver, eller hvis man intet kan stille op over for dem. Det vil med andre ord sige, at man forstår at sige fra. Man tør åbne sine porer for verden, uden at man går ned af det, siger Ole Fogh Kirkeby.

Et skævvredet buzzword

Den idé, at robusthed er et individuelt karaktertræk, som, hvis man ikke lige er i besiddelse af det, kan trænes som ethvert andet talent, møder også hård videnskabelig kritik fra anden side.

En af de første herhjemme, der allerede i begyndelsen af 2015 bloggede om, at der var 'et

nyt skævvredet buzzword' under opsejling, er psykolog og forfatter Dorthe Birkmose.

– Der er i sig selv intet i vejen med, at socialpædagoger har fokus på robusthed. Man kan ligefrem sige, at grundtanken i den socialpædagogiske kerneydelse er at gøre borgerne mere robuste til at klare deres liv, påpeger hun.

– Problemet opstår, når robusthed bliver sluppet løs på et konsulentmarked, hvis udlægning af robusthed kolliderer med seriøse forskningsresultater inden for emnet. Du kan ikke 'galvanisere' dig ved at tænke positivt eller ved hjælp af kraftfulde visualiseringer, siger Dorthe Birkmose.

Der er blevet forsket meget i, hvad der gør mennesker robuste og resiliente. De store gennembrud kom i 60'erne, da forskerne undrede sig over de stærkt omsorgssvigtede børn, som ikke tog nær så meget skade, som forskerne forventede, når man tog de belastninger, de havde været udsat for, i betragtning.

Hvad var det for en faktor, som gjorde, at mønsterbryderne i modsætning til de andre børn, som gentog deres forældres mønstre, voksede op og klarede sig?

Havde de et særligt personlighedstræk, som gjorde, at de kunne gøre sig immune overfor en traumatisk opvækst?

Stik imod seriøs forskning

Men da forskerne ledte efter robusthed som et personlighedstræk, kunne de ikke finde det, fortæller Dorthe Birkmose:

– Da de kiggede nærmere efter, fandt de, at mønsterbryderne på et eller andet tidspunkt var blevet set og hjulpet af et andet menneske på et

Hvis man fokuserer på individuel robusthed som et personlighedstræk, bliver det desuden alt for fristende for en organisation at placere ansvaret for dårlige arbejdsforhold på den enkelte medarbejder

Peter Hagedorn-Rasmussen, lektor, RUC

Medarbejdere, der virker robuste ved jobsamtalen, men bryder sammen, når det kommer til stykket, er absolut ikke noget særsyn. Omvendt kan medarbejdere, der som udgangspunkt virker skrøbelige, vise sig at vokse med opgaven

Helle Riis, formand, Socialpædagogernes ledersektion

eller flere afgørende tidspunkter i deres liv, hvor de havde brug for hjælp.

– Dette resultat gjorde, at forskerne måtte skifte fokus fra det personlighedspsykologiske til det socialpsykologiske og konkludere: Man kan godt hjælpe andre mennesker til at blive mere robuste. Men man kan ikke gøre sig selv robust.

– På samme måde kan man gøre sine medarbejdere mere robuste ved at hjælpe dem i situationer, hvor de har det svært. Til gengæld bliver det meget problematisk, og stik imod hvad den seriøse forskning er nået frem til, hvis man gør det til et individuelt karaktertræk, siger Dorthe Birkmose, som mener, at folk bør være klar over hvor selvoptaget en tankegang, der ligger bag den positive psykologi.

Martin E. Seligman opfordrer folk til at undlade at se nyheder, for det bliver man blot negativ af, fortæller hun.

– Han foreslår også, at man holder sig langt fra mennesker, der er negative. Han siger endda, at hvis man har venner eller bekendte i sit netværk, som ikke klarer sig godt, så bør man afskære kontakten til dem, ellers vil de trække én ned.

Den positive psykologi kommer til at handle om dit eget projekt, om at klare dig selv. Det farligste ved den tænkning er, at man ikke hjælper hinanden – og dermed bliver vi alle mindre robuste, siger Dorthe Birkmose.

Ansvar placeret forkert

Der kan være god grund til at sætte fokus på den individuelle mentale robusthed i en tid, hvor 'forandring er den eneste konstant', mener lektor på Institut for Mennesker og Teknologi på RUC Peter Hagedorn-Rasmussen, som er medforfatter til bogen 'Robuste organisationer' (Samfundslitteratur, 2016).

Men der er også grund til at være på vagt over for, hvordan begrebet bliver anvendt, når det bliver sluppet løs i en organisatorisk sammenhæng, påpeger han:

– Det er forfejlet, hvis man tror, at man kan rekruttere sig til robusthed, og det er desværre sådan, man i dag som oftest tænker. Dermed overser man, at det i høj grad er et dynamisk og relationelt begreb, som udvikles i et tæt samspil med miljøet. Hvis man fokuserer på individuel robusthed som et personlighedstræk, bliver det desuden alt for fristende for en organisation at placere ansvaret for dårlige arbejdsforhold på den enkelte medarbejder, siger Peter Hagedorn-Rasmussen.

Formanden for ledersektionen i Socialpædagogerne, Helle Riis, har både deltaget og fulgt med i den ophedede debat om robusthed.

– Jeg synes, at det er ærgerligt, at diskussionen er blevet så polariseret.

Hvis man ser på robusthed som en kompetence, arbejdspladsen på forhånd har sikret sig, at en medarbejder besidder – 'det stod jo i jobannoncen, så derfor har vedkommende efterfølgende bare at kunne tåle mosten' – så er det virkelig problematisk. Vi skal tage det meget alvorligt, når medarbejdere føler, at ledere får sendt nogle dårlige vilkår på arbejdspladsen videre til dem – med et buzzword klistret på sig, siger hun.

– Men skal det betyde, at vi ikke kan tale om, at vi arbejder i et meget krævende fag, der kræver robusthed, resiliens, råstyrke, stamina, eller hvad man nu vælger at kalde det? Hvis man siger, at det er lige meget, om du er psykisk stærk, for det hele afhænger af arbejdsvilkårene, så risikerer vi jo at ødelægge mennesker, siger Helle Riis.

Der er forskel på mennesker

Som leder ved man, at der er nogen, der kan rumme flere udfordringer end andre, pointerer hun.

– Der er forskel på mennesker, og det skal vi kunne tale om. Men når det er sagt, så mener jeg ikke, at man på nogen måde kan isolere robusthed til at være en kompetence, som den enkelte socialpædagog enten besidder eller mangler.

Ledelsesopgaven er at få en gruppe medarbejdere til at gøre hinanden gode – og dermed mere robuste. Det er gennem arbejdsfællesskaber og god konstruktiv kritik, at man kan give hinanden det nødvendige beredskab, siger Helle Riis.

Man ser ofte, at en medarbejder fungerer godt – og dermed også robust – i én sammenhæng, men dårligt i en anden, fortæller hun.

– Medarbejdere, der virker robuste ved jobsamtalen, men bryder sammen, når det kommer til stykket, er absolut ikke noget særsyn. Omvendt kan medarbejdere, der som udgangspunkt virker skrøbelige, vise sig at vokse med opgaven. Det viser jo med al tydelighed, hvor meget vi kan tage fejl, hvis vi ser robusthed isoleret som en personlig egenskab, siger Helle Riis.

Hun understreger, at man i en polariseret atmosfære skal passe på, at man ikke får skyllet babyen ud med badevandet:

– Det ville være direkte dumt at være afvisende over for tanken om, at individuel robusthed rent faktisk kan opøves. ■

KVALIFIKATIONER

Hvis et fællesskab skal være robust og positivt, så skal det være et sted, hvor man ikke hele tiden er bange for ikke at passe ind

Jon Kristian Lange, pædagogisk konsulent, Robusthedsprogrammet

At tænke tanker om tankerne

At tænke tanker om sine egne tanker og følelser og kunne flytte sig, når det er vigtigt, skaber robusthed, lyder tanken bag Robusthedsprogrammet – men det handler ikke om at gøre sig hårdfør over for vilkår, man i virkeligheden burde sige fra overfor

Af Thomas Davidsen, redaktionen@sl.dk

Illustration: Gitte Skov

Robusthed handler om at blive god til at klare dagens udfordringer i stort og småt, især når livet er svært, kan man læse på hjemmesiden robusthed.dk. Den er lanceret af Robusthedsteamet, som sammen med Komiteen for Sundhedsoplysning tilbyder redskaber og metoder, der kan hjælpe både børn og voksne med at blive mere robuste. Robusthedsprogrammet er et praktisk pædagogisk værktøj, der centrerer sig om vores tanker, fortæller overlæge Poul Lundgaard Bak, der står bag programmet.

– Vi tager udgangspunkt i det psykologiske og pædagogiske begreb mentalisering. Det handler grundlæggende om, hvordan vi kan tage vores tanker til hjælp, når livet bliver bøvet og besværligt.

Men hvordan redigerer man sine tanker, så de bliver brugbare i stedet for skadelige? De værktøjer, programmet arbejder med, træner én til at blive i stand til to ting, fortæller Poul Lundgaard Bak:

1. At kunne tænke tanker om sine egne tanker og følelser – og flytte sig, hvis det er hensigtsmæssigt.
2. At kunne tænke tanker om andre menneskers tanker og følelser – igen for at kunne flytte sig, hvis det er hensigtsmæssigt.

– Det kræver, at man kan træde et lille skridt tilbage og kigge på sine tanker fra et nyt ståsted, siger Poul Lundgaard Bak.

Grunden til, at vi lader os hvirvle ind i uhenigtsmæssige tankemønstre, er, at når vores alarmsystem bliver aktiveret, bliver det svært for os at bevare kontrollen. Det skyldes den måde

Vores mareridt er, hvis vi med vores program bliver medvirkende årsag til, at lederen trækker robusthedskortet, når medarbejderne kritiserer arbejdsvilkårene

Poul Lundgaard Bak, overlæge og idemand bag Robusthedsprogrammet

vores hjerne er designet til at reagere på. Den gode nyhed er, at evnen til at kontrollere denne instinktive reaktion, kan trænes, fortæller han.

Når vi står i problemer eller svære situationer er det helt menneskeligt, at vi nogle gange hænger fast i en bestemt måde at tænke på, fortæller Poul Bak.

– Det er lidt som at vi ikke kan se skoven for bare træer. Men i virkeligheden er dét, som er på spil på et mere videnskabeligt grundlag, at vores alarmhjerne bliver påvirket i situationen, så vores evne til at tænke os om bliver reduceret.

– Vi skal ikke se ned på vores alarmhjerne, som passer på os og holder os i live ved at reagere i farlige situationer. Den bliver ofte lidt nedladende omtalt som krybdyrhjernen. Men uden den havde vi ikke overlevet som race. Den aktiverer vores kamp/flugt-instinkt, så vi på en brøkdelt af et sekund kan fjerne os fra noget, der er farligt, siger Poul Lundgaard Bak.

Angsten for ikke at passe ind

Jon Kristian Lange, der er pædagogisk konsulent på robusthedsprogrammet med speciel interesse for 'robuste fællesskaber', tilføjer, at det uhensigtsmæssige ved at være i alarmhjernen er, at vi instinktivt reagerer, som om der var noget fysisk farligt på færde.

– Det er der yderst sjældent tale om for det moderne menneske. I dag handler det i langt højere grad om social og følelsesmæssig overlevelse i en gruppe. Vi vil for alt i verden høre til i et fællesskab.

– Derfor kan vi også komme til at gøre negative og skadelige ting mod andre for at passe ind i gruppen. Det sker faktisk helt automatisk, når man havner i alarmhjernen. Hvis et fællesskab skal være robust og positivt, så skal det være et sted, hvor man ikke hele tiden er bange for ikke at passe ind. På den måde får man aktiveret tænkehjernen, siger Jon Kristian Lange.

I et psykologisk perspektiv er det ikke særlig hensigtsmæssigt, at alarmhjernen tager over

og styrer vores reaktioner, når vi går på arbejde, påpeger han.

– Det er ikke desto mindre det, der ofte sker, hvis vi gennem vores opvækst har udviklet et sårbart alarmsystem, og møder verden med en lille smule ængstelse, siger Jon Kristian Lange.

Brugbare tanker

Efter 10 år med robusthed som fokus konkluderer Poul Lundgaard Bak, at evnen til at skelne mellem skadelige og brugbare tanker er helt essentiel for den, der vil træne sin robusthed.

– Hvis man øver sig i 'at tænke tanker om sine tanker', kan man opdage andre tanker, der ligger bag ved dem, som man umiddelbart er optaget af. Det gør én i stand til at skelne, siger han, men understreger, at robusthedsprogrammet ikke handler om at gøre medarbejdere hårdføre over for situationer eller vilkår, hvor det er mest brugbart at reagere med sårbarhed.

– Hvis man fx har mistet en pårørende, er det helt naturligt, at man lader sorgen få plads. Det vil være direkte skadeligt, hvis man, for at være robust, stiller på arbejde mandagen efter, som om intet er hændt, hvis man egentlig ikke føler sig klar til det. Men hvis sorgen derimod kammer over og varer for længe, på en måde så den tager kontrol over én, så går det fra at være brugbart at sørge til at være skadeligt for ens liv, mener Poul Lundgaard Bak.

Han påpeger, at det at sortere i tanker på ingen måde er det samme som at glemme eller fortrænge. Det er altid ok at tage fx tabsbegivenheder op og forholde sig til dem, men man skal kunne lægge dem fra sig igen og fortsætte livet, når dette er det mest brugbare for én.

– Hvis tilstanden trækker ud, så vil de fleste, som er i en krisesituation, ønske, at de har redskaber at stå imod med. Så bliver det relevant at undersøge, om der bagved de tanker, som fortsat trækker én ned, gemmer sig nogle andre tanker, der kan bygge én op igen, siger Poul Lundgaard Bak.

Han mener, at der findes et hav af skal-opgaver, som vi skal kunne påtage os uden at investere hele vore følelsesregister i det. Hvis dette dræner én overdrevent, så bliver robusthedsprogrammet relevant.

– Der findes også opgaver, vi skal kunne sige fra overfor. Hvilket igen kræver robusthed, siger han.

Så robusthedsprogrammet handler ifølge Poul Lundgaard Bak ikke om at gøre sig hårdføre over for vilkår, man i virkeligheden burde sige fra overfor:

– Vores mareridt er, hvis vi med vores program bliver medvirkende årsag til, at lederen trækker robusthedskortet, når medarbejderne kritiserer arbejdsvilkårene. ■

Ny bog om robusthed

Poul Lundgaard Bak er redaktør af og bidrager til bogen 'Robusthed – en redskabsbog for professionelle og forældre', der fortæller om Robusthedsprogrammet og har bidrag fra en lang række praktikere på bl.a. det socialpædagogiske felt. Bogen er netop udkommet på Forlaget Klim.

REHABILITERING

Psykiatere, læger, sygeplejersker, ergoterapeuter, socialpædagoger, patienter og pårørende har stået skulder ved skulder og sagt nej til unødigt tvang – og det er skønt, at politikerne har lyttet til os

Verne Pedersen, næstformand, Socialpædagogerne

Ny aftale om udsatte psykisk syge

Der skal oprettes 150 sengepladser på rehabiliterende, psykiatriske sygehusafdelinger. Det besluttede partierne bag satspuljeforhandlingerne lige før påske. Socialpædagogerne er glade for, at frivillighed erstatter tvang

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Nej til unødigt tvang og ja til høj faglighed. Sådan har det igen og igen lydt fra Socialpædagogerne i diskussionen om forebyggelse af vold fra udsatte psykisk syge – og nu har anstrengelserne båret frugt. Socialminister Mai Mercado (K) og fungerende sundhedsminister Karen Ellemann (V) fremlagde lige inden påske en ny aftale om rehabiliterende, psykiatriske afdelinger, der afløser et tidligere – og senere forkastet – lovforslag. Og det nye udspil ligger tilsyneladende langt hen ad vejen godt i tråd med Socialpædagogernes ønsker.

– Vi har vundet lydhørhed for, at tvang ikke løser problemerne, siger Socialpædagogernes næstformand Verne Pedersen.

Mestring af hverdagen

Satspuljepartierne, der tæller alle Folketingets partier minus Enhedslisten, er enige om aftalen, der indebærer 150 nye sengepladser på særlige

sygehusafdelinger. Pladserne skal målrettes mennesker med svære psykiske lidelser, et samtidigt misbrug og en udadretterende adfærd.

Karen Ellemann siger:

– Med oprettelsen af de nye afdelinger i psykiatrien kan mennesker, der både slås med psykiske lidelser og et misbrug – og i perioder kan være vanskelige at have boende på bostederne – få en rehabiliterende behandling og lære at mestre deres hverdag. Og det vil både gavne dem selv og de øvrige beboere og personalet, som vil opleve en større trykthed i deres hverdag.

Frivillighed

Det bliver frivilligt, om man vil lade sig indlægge på afdelingen, og det glæder Verne Pedersen, for netop tvang var en stor anke ved det gamle lovforslag, som Socialpædagogerne derfor har gjort en stor indsats for at få taget af bordet. I samarbejde med en lang række andre faglige organisationer.

– Psykiatere, læger, sygeplejersker, ergoterapeuter, socialpædagoger, patienter og pårørende har stået skulder ved skulder og sagt nej til unødigt tvang – og det er skønt, at politikerne har lyttet til os, siger Verne Pedersen.

Uafklaret boligspørgsmål

Før Verne Pedersen løfter armene helt i vejret, vil hun dog gerne se den endelige aftale, der først bliver offentliggjort som et lovforslag.

– Forud for fremlæggelsen af aftalen, blev vi og andre faglige organisationer indkaldt til en drøftelse – og her lagde jeg meget stor vægt på, at aftalen ikke må betyde, at man mister sin bolig, når man bliver indlagt. Så har jeg håber meget, at politikerne også på dette punkt vil lytte til os.

Når lovforslaget bliver fremlagt, vil Verne Pedersen derfor være særlig grundig med at nærlæse, hvad det kommer til at betyde i forhold til bolig-situationen.

– Og hvis det indebærer, at man mister sin bolig, vil vi forsøge at råbe vagt i gevær, siger hun.

FOA uenig

Spørgsmålet om boliger optager også andre organisationer – bl.a. Dansk Sygeplejeråd. Her siger formand Grete Christensen:

– Der er blevet lyttet til kritikken og vores ønsker om rene linjer. Nu er det slået fast, at den nye type afdelinger skal reguleres under psykiatriloven og ikke

rumme nye former for tvang. Vi har stærke forventninger til, at det nye forslag vil styrke sammenhængen og fagligheden, men der er stadig mange uklarheder – bl.a. om egen bolig, mens man lader sig indlægge på de særlige afdelinger.

I forhold til tvang er FOA – i modsætning til Socialpædagogerne – utilfredse med ændringerne i den nye aftale.

– I modsætning til det oprindelige forslag bliver det nu frivilligt at gøre brug af en plads på en rehabiliterende psykiatrisk afdeling. Det betyder desværre, at forslaget ikke i fuldt omfang kan løse bostedernes problem med en gruppe stærkt udadretterende og misbrugende mennesker med psykiske lidelser, som bostederne ikke har mulighed for at håndtere. Men forslaget er absolut et skridt i den rigtige retning mod aflastning af bostederne, siger FOA's formand Dennis Kristensen.

Lovforslaget forventes fremsat inden sommerferien. ■

Stor indsats mod tvang

Socialpædagogerne har gjort en massiv indsats for at forhindre unødigt tvang. Bl.a. ved at tage initiativ til et juridisk responsum, der påviste en mængde retssikkerhedsmæssige problemer ved det gamle lovforslag. Endvidere har Socialpædagogerne skrevet læserbreve, høringsvar og afholdt møder med politikerne.

TIDLIG INDSATS

Ny indgang og ny tilgang til udsatte

I Fredericia har to socialpædagoger fået base i et hus på havnen, hvor udsatte borgere kan komme ind fra gaden og få hjælp gennem en tidlig indsats, der tager afsæt i borgernes egne ønsker og drømme

Af Trine Kit Jensen, redaktionen@sl.dk

Foto: Michael Drost-Hansen

I Din Indgang går vi ind før den normale lovgivningsindsats træder i kraft, og tanken er, at borgerne så bagefter vil få mindre behov for støtte eller måske helt kan undvære den

Else Vinther Pannerup,
socialpædagog

Velkommen. Tag en kop kaffe. Du er gået rigtigt. Sådan bliver besøgende mødt, når de træder indenfor i et lille, hyggeligt hus på havnen i Fredericia. Den håndskrevne velkomsthilsen er forsynet med en smiley, der slår en venlig tone an, og i det tilstødende lokale kan man synke behageligt ned i en sofa.

Stedet hedder Din Indgang og er kommunens nye tilbud til borgerne med psykiske, fysiske og sociale udfordringer. Nu skal de ikke længere have en aftale med myndighedsafdelingen i Voksen-service, hvor der ofte er lang ventetid, men kan komme ind direkte fra gaden, få en snak om deres problemer, blive guidet videre i systemet eller få tilbud om et skræddersyet støtteforløb i huset.

Din Indgang slog døren op i september sidste år, og socialpædagogerne Else Vinther Pannerup og Mette Wulff Jakobsen har fra starten været en del af det hold, der tager imod på havnen. Her er der stort rykind. Siden åbningen har der inklusive telefoniske henvendelser været kontakt til 800 borgere.

– Det fortæller mig, at det er stort behov for en åben dør, som man kan gå ind ad uden først at skulle visiteres til hjælp, siger Else Vinther Pannerup.

De øvrige medarbejdere er en leder, to socialrådgivere og en sosu-assistent, der snart også er uddannet socialrådgiver. Derudover er to opsøgende gadeplansmedarbejdere tilknyttet stedet og en borger, der kender det kommunale system indefra, er ansat i et skånejob. Hun er med til at sikre, at brugervinklen kommer ind over alt, hvad der sker i huset.

Tag det i opløbet

Med huset på havnen har Fredericia Kommune ikke bare nytænkt de fysiske rammer, men også omorganiseret indsatsen og ændret tilgangen til de

udsatte borgere. De borgere, der allerede er visiteret til traditionel voksenstøtte, beholder den. Men som udgangspunkt skal alle andre nu igennem en kontakt eller et forløb i Din Indgang, for myndighedsafdelingen tager stilling til behovet for støtte.

– Voksenstøtten kræver en længere udredning og måske ender det med et afslag, fordi støtten kun gives, hvis borgerne har en vis grad af funktionsnedsættelse. I dag kan de komme ind her med mindre udfordringer og alligevel få hjælp, og med en tidlig, forebyggende indsats er det målet at kunne tage nogle ting i opløbet, siger Mette Wulff Jakobsen.

Else Vinther Pannerup supplerer:

– I Din Indgang går vi ind før den normale lovgivningsindsats træder i kraft, og tanken er, at borgerne så bagefter vil få mindre behov for støtte eller måske helt kan undvære den.

Motivation en vigtig faktor

De borgere, der benytter Din Indgang, kan fx være mennesker, der har følelsesmæssige problemer som angst, stress eller manglende selvværd, og nogle er tilknyttet psykiatrien eller misbrugscenteret. Fælles for mange er, at de kan have svært ved at få sat struktur på hverdagen – komme op om morgen, passe et arbejde og få ordnet det praktiske i hjemmet. Derudover kan de fx have brug for hjælp til at søge bolig eller enkeltydelser – eller til at tyde og reagere på breve fra Jobcenteret og andre offentlige instanser.

– Når de er budt velkommen, tager vi en snak, og ud fra den kan vi relativt hurtigt vurdere, om det er en ad hoc-opgave, der kan klares med det samme, om de skal sendes et andet sted hen eller om vi skal have dem ind til en guide-samtale, fortæller Else Vinther Pannerup.

Ved guide-samtalerne deltager altid både en socialpædagog og en socialrådgiver, der samtidig bliver faste kontaktpersoner for borgeren i det videre forløb, hvor indsatsen løbende kan justeres.

– Det giver en god dynamik, at vi har forskellige faglige briller på og kan komme hele vejen rundt om borgerens livssituation, siger Mette Wulff Jakobsen.

Under guide-samtalerne beskriver borgerne mere detaljeret, hvorfor de har søgt hjælp, og det forløb, de får tilbudt, er baseret på deres egne ønsker og drømme.

– Motivation er en vigtig faktor. Vi tager derfor udgangspunkt i det, de gerne selv vil forandre i

deres liv, og ud fra det sammensætter vi et forløb og et mål for, hvad de skal arbejde hen imod og helst opnå undervejs, siger Else Vinther Pannerup.

Forløbene i Din Indgang kan vare op til 20 uger, men der bliver ikke altid sat tidsgrænse på fra start. I forløbene er der både mulighed for individuel coaching og for at deltage i samtalegrupper med andre borgere, som slås med lignende problemstillinger.

Derudover kan medarbejderne fx tilbyde at arrangere netværksmøder, der samler pårørende og repræsentanter for de instanser, som er inde over borgerens liv.

Undervejs er der også mulighed for at få hjælp i forhold til økonomi, boligsøgning og kontakt til fx jobcenter, og i den bløde ende af skalaen er der bl.a. tilbud om Nada-akupunktur, som kan give mere ro og balance.

Ikke alene

Din Indgang åbner kl. 10, og i dag dukker tre kvinder og tre mænd op for at være med i en samtalegruppe, som Else Vinther Pannerup og sosu-assistent Rikke Davidsen sammen står for.

Her handler det om håndtering af følelser og styrkelse af selvværdet. På et skema angiver deltagerne til en start, hvordan de siden sidst har haft

det på forskellige områder af deres liv – personligt, i forhold til familie og venner, socialt og mere generelt. Dernæst får de udleveret en liste med forskellige menneskelige egenskaber og træk. På listen skal de krydse af, hvilke af dem, de forbinder med sig selv – og straks lyder det muntert fra en af deltagerne:

– Er der nogensinde blevet sat kryds ved normal?

Hvad svaret er på det spørgsmål, bliver aldrig helt klart. Men Else Vinther Pannerup fortæller, at borgerne ofte har stort udbytte af samtalegrupperne, bl.a. fordi de opdager, at de ikke er alene om at have de sådan, som de har det.

– Hvis de er angste eller måske hører stemmer, kan det være en stor lettelse at finde ud af, at andre oplever det samme. Det kan også være, at den mand, de måske har set nede i gågaden og opfattet som 'helt normal', nu pludselig sidder ved siden af dem i gruppen, siger Else Vinther Pannerup.

Grupperne har løbende optag, og Mette Wulff Jakobsen peger på, at der kan sidde borgere, som er nået længere i processen med at tackle deres udfordringer end andre. De giver deres erfaringer videre og er på den måde med til at skabe håb hos resten af gruppen.

OPSTART De to socialpædagoger Mette Wulff Jakobsen (tv) og Else Vinther Pannerup (th) har været med fra starten i Fredericia Kommunes nye tilbud Din Indgang, hvor borgere kan få hjælp direkte fra gaden som led i en tidlig forebyggende indsats.

For mig giver det utrolig stor værdi at arbejde på den her måde som pædagog. Vi oplever, at borgerne vokser, udvikler sig og gerne selv vil tage ansvar, og det er fedt at se alle deres ressourcer, styrker og gode sider komme i spil

Mette Wulff Jakobsen, socialpædagog

– Ofte bliver der lyttet mere, når det er deltagerne i gruppen, der siger noget, og selvom vi som medarbejdere sætter fokus på nogle emner, er det ikke vores men deres dagsorden, det handler om, fortæller hun.

Begge socialpædagoger oplever, at borgerne er glade for den hjemlige atmosfære i Din Indgang og for tonen, der er mere uformel end normalt i kommunalt regi.

– Her bemærker vi fx, hvis de har fået nye sko eller været til frisør, og det betyder, at de føler sig set og bedre tilpas, siger Mette Wulff Jakobsen.

Else Vinther Pannerup fortæller, at stedet flere gange har fået opringninger fra personale fra psykiatriske afdelinger om borgere, som de ikke mente ville være i stand til at møde op i Din Indgang.

– Men vi tager en snak med borgerne i telefonen og fortæller, at tingene her foregår stille og roligt over en kop kaffe. Så bliver de trygge ved os og kommer alligevel. Nogle er så angst, at de ikke bryder sig om at være herinde, men så tilpasser vi os dem og går en tur på havnen, siger hun.

Borgerne vokser

Før jobbet i Din Indgang var Else Vinther Pannerup § 85-hjemmevejleder, og i hendes optik er der stor forskel på, hvordan hun tidligere arbejdede, og hvordan hun arbejder nu.

– Som hjemmevejleder sagde jeg også, at jeg tog udgangspunkt i borgernes egne ønsker og drømme. Men det var på et andet plan. Her kommer folk til os, mens man som hjemmevejleder tager ud til borgeren og er bestilt til en opgave, som fx kan være støtte til få styr på hjemmet og sætte struktur på hverdagen. Ofte var det de praktiske ting, der var fokus på, og jeg kom ikke ud og spurgte den enkelte, hvad det egentlig var, han eller hun drømte om eller gerne ville. Her kommer vi helt ned og får fat i den lille gnist i maven, og kan vi på den måde få borgeren til at vokse, vil det med at vaske tøj og tage opvasken måske komme helt af sig selv, siger hun.

Mette Wulff Jakobsen var før ansat på et botilbud for fysisk og psykisk udviklingshæmmede med lidt større udfordringer. Men i forhold til målgruppen i det nuværende job er hun begejstret for arbejdsformen.

– For mig giver det utrolig stor værdi at arbejde på den her måde som pædagog. Vi oplever, at borgerne vokser, udvikler sig og gerne selv vil tage

ansvar, og det er fedt at se alle deres ressourcer, styrker og gode sider komme i spil. Som socialpædagoger kan vi bidrage med forskellige redskaber og idéer, og borgerne kan så gribe de bolde, der passer dem. Vi er den hånd, der kan hjælpe dem med at bære den tunge rygsæk et stykke tid – men de skal selv ville forandringen, siger hun.

Oprydning i livet

En af succeshistorierne på stedet handler om en PTSD-ramt krigsveteran, der dukkede op i selskab med udskrivningsfolk fra det fængsel, han netop var løsladt fra. Veteranen havde det meget dårligt, kom fra en anden by og skulle i Fredericia bygge et nyt liv op fra grunden.

– Han fik hjælp til at søge lejlighed, startede i gruppeforløb og voksede simpelthen så hurtigt, at han efter ikke ret mange uger kom i job og blev forlovet og flyttede sammen med kæresten, fortæller Else Vinther Pannerup.

I Din Indgang har socialpædagogerne og de andre medarbejdere flere gange oplevet, hvor vigtigt det er ikke at tage afsæt i deres egne eller 'systemets' forestillinger om, hvad borgerne har brug for. For hjemløse er det fx ikke nødvendigvis altid en bolig, der står øverst på ønskelisten. Det illustrerer Else Vinther Pannerup med en historie om borger, som forsvandt efter nogle få coach-samtaler. Han var væk i næsten et halvt år, og det fik hende til at tænke, at han nok var faldet ned i et stort, sort hul. Men for nylig dukkede han pludselig op igen og fortalte, at han havde brugt den mellemliggende tid til at rydde op i sit liv.

– Han var hjemløs, men nu var han glad, fortalte han. Selvfølgelig vil han gerne have et sted at bo igen, men der var altså nogle ting, han først skulle rydde op i, siger hun.

En anden hjemløs, der sælger Hus Forbi, er nu i gruppeforløb, begynder på en uddannelse og er i gang med at søge lejlighed.

Et eksempel på en borger, der har fået akut hjælp i Din Indgang, er en førtidspensionist, der havde fået at vide, at han ville dø inden for få uger, hvis ikke han fik et kunstigt hjerte. Han var indstillet til operation på Rigshospitalet, men først skulle munden ryddes for de meget dårlige tænder, da der ellers var risiko for infektion. Manden troede, at han selv skulle betale for at få tænderne trukket ud, og det havde han ikke økonomi til. Efter flere opkald til tandlæger og til sidst Rigshospitalet blev

det opklaret, at man ville rydde munden her. Det havde førtidspensionisten fået at vide, men ikke hørt i sin choktilstand.

– Så efter en time gik han lykkelig ud af døren, fortæller Else Vinther Panterup.

Reducerer omkostninger

Det nye koncept i Fredericia Kommune er udviklet med input fra både borgere, medarbejdere og politikere, der har givet bud på, hvordan det specialiserede socialområde kunne gentænkes, og initiativet har vakt interesse hos både Socialstyrelsen og i KL.

Da Socialpædagogen besøgte stedet, var omkring 70 Fredericia-borgere i forløb i Din Indgang. Af dem skønnedes kun seks at få brug for støtte efterfølgende, og med det nye koncept regner kommunen med at kunne reducere omkostningerne med 35 pct.

De to socialpædagoger lægger vægt på, at der skal være balance mellem en tidlig indsats og den rette indsats. Men de oplever ikke, at økonomiske hensyn vejer tungere end hensynet til borgere, der har behov for længerevarende og mere massiv støtte.

Nogle af disse borgere er kendt af systemet, inden de fylder 18 år, og i de tilfælde, hvor det er åbenlyst, at der er brug for bostøtte, går myndig-

heden ind i sagen med det samme, fortæller Else Vinther Panterup.

– Der kan også komme borgere her, hvor vi efter nogle få samtaler vurderer, at de ikke kan profitere af tilbuddet, fx fordi de ikke kognitivt er i stand til at omsætte det. De sager bliver overdraget til myndighedsafdelingen på et møde i huset, hvor borgeren er med. Vedkommende bliver så udredt og visiteret til den støtte, der er relevant, og vi kan støtte op om borgeren, mens udredningen foregår, siger hun.

Lettede borgere

Else Vinther Panterup oplever, at mange borgere er lettede, når de opdager, at de ikke behøver at gøre sig 'fortjent' til § 85-støtte, før de kan få hjælp.

– Min erfaring er, at de fleste borgere gerne vil så meget som muligt selv, og det er de færreste, der ønsker at få trukket en paragraf ned over hovedet, hvis det ikke er nødvendigt, siger hun.

De to socialpædagoger understreger samtidig, at ingen bliver frataget retten til at søge støtte, selvom de er i gang med et forløb i Din Indgang.

– Vi er hele tiden i dialog med borgerne, og i øjeblikket har vi fx kvinde, der ofte ytrer ønske om at søge støtte, selvom vi vurderer anderledes. Det er så det hun gør, og efterfølgende bliver der lavet en regulær udredning, siger Mette Wulff Jakobsen. ■

MANGE TILBUD Der er mange forskellige tilbud i Din Indgang. Nogle borgere skal have hjælp til at søge enkeltydelser eller hjælpes videre i det kommunale system, men der er også gruppeforløb, der kan vare op til 20 uger. Sosu-assistent Rikke Davidsen (billedet to) står for gruppen sammen med socialpædagog Else Vinther Pedersen, og i gruppen har bl.a. Hus Forbi-sælger Søren (manden uden kasket) fået støtte til at komme i gang med uddannelse og at søge egen bolig.

VOLD OG TRUSLER

Hvad med min retssikkerhed?

Tre gange måtte hjemmevejleder Henrik Madsen fortælle en beboer, at hans retssag om tre voldssager var blevet udsat. Henrik Madsen er beboerens modpart i voldssagerne, og først fire dage senere fik han selv besked fra politiet om udsættelsen

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk
Illustration: Peter Hermann

Når sagen blev udsat, grinede borgeren og hånede mig og sagde fx 'Ha, jeg kan jo bare slå dig, der sker jo ikke noget'. Beboeren har hver gang troet, at han er blevet frikendt

Henrik Madsen,
socialpædagog

En uge før Jan Petersen skulle møde i retten, ringede hans advokat for at bede hjemmevejlederen om at videreformidle besked om, at retssagen var udsat. Hjemmevejlederen var Henrik Madsen, og det var ham, der skulle give beskeden. Men det var samtidig også ham, der sammen med en kollega havde politianmeldt Jan Petersen for voldelige overfald på det bosted, hvor han boede og stadig kommer, og hvor de to socialpædagoger arbejdede og fortsat arbejder.

Først fire dage efter, at Henrik Madsen havde givet beboeren besked, ringede politiet til Henrik Madsen selv for at fortælle ham, at sagen var udsat.

– Jeg blev lidt irriteret over, at vi ikke fik besked samtidig med beboeren, der hånede os, fordi vi ikke vidste noget.

Beboeren Jan Petersen er en ca. 190 cm høj voksen mand med psykisk og fysisk funktionsnedsættelse, hjerneskade og epilepsi. To gange har han overfaldet Henrik Madsen med slag. Anden gang gik det også ud over en kvindelig kollega, og da første sag ikke var afsluttet, da andet overfald skete, valgte politiet at føre begge sager samtidig.

Det skulle desværre vise sig, at det ikke var et enkeltstående tilfælde, at Henrik Madsen modtog besked fire dage efter, at han som hjemmevejleder havde givet beboeren besked om, at sagen var blevet udsat.

Da retssagen for anden gang blev udsat, var forløbet præcis det samme.

Retssagen nåede at blive udsat tre gange, og hver gang fik medarbejderne beskeden fire dage senere end den sigtede.

Ved tredje aflysning fik medarbejderne oven i købet ikke hele den besked, som de allerede havde videreformidlet til Jan Petersen, nemlig en ny dato for retsmødet.

Da Henrik Madsen gjorde politiet opmærksom på det, fastholdt politiet, at der slet ikke var berammet et nyt retsmøde.

– Hver gang har jeg spurgt politiet, hvorfor anklagede får besked før os, og hver gang har svaret lydt, at det er på grund af mangel på ressourcer hos politiet. Men hvor er vores retssikkerhed, spørger Henrik Madsen.

Stress og ingen forklaring

Forløbet begyndte at påvirke både Henrik Madsen og hans kollega.

– Vi ligger lidt meget i stress og vil gerne have sagen afsluttet.

Det stressede dem, at de fik så sent besked, og at beboeren vidste besked før dem.

– Når sagen blev udsat, grinede borgeren og hånede mig og sagde fx 'Ha, jeg kan jo bare slå dig, der sker jo ikke noget'. Beboeren har hver gang troet, at han er blevet frikendt. Det har været et stort pres, fordi man skal være professionel som pædagog. Almindeligvis vil man forsvarer sig selv eller flytte sig et andet sted hen, men det er ikke muligt, når man skal være professionel pædagog.

Forløbet har påvirket ikke kun Henrik Madsen og hans kollega, men også andre medarbejdere på bostedet og har bl.a. betydet, at der efterfølgende har været to voldelige overfald (begået af andre beboere), som de pågældende medarbejdere ikke har ønsket at politianmelde, fordi de ikke ville igennem samme forløb.

– Det er et dårligt signal. Vi siger, at vi skal beskytte os selv, og at vi lever i et retssamfund, men når vi så er på arbejde, så går man ned med flaget, fordi systemet ikke fungerer. Det er svært at passe på sig selv, hvis systemet byder os sådan nogle vilkår, siger Henrik Madsen.

– Jeg kan forstå, hvis det var sket en enkelt gang, men her snakker vi om tre gange i samme sag, og vi kan egentlig ikke få nogen forklaring på det. Når vi kan opleve det på vores bosted, så kan alle andre vel også?

Henrik Madsen er 44 år og uddannet socialpædagog. Han har mange års erfaring med udadrettede beboere. Han har bl.a. arbejdet med domsanbragte udviklingshæmmede og inden for psykiatrien.

Jeg slår dig ihjel

Første gang Henrik Madsen, der på ulykkestidspunkt havde været ansat et år, blev slået af Jan Petersen, var i 2014, hvor de drak kaffe sammen

med andre beboere i bostedets fælles lejlighed og talte om det forestående julearrangement. Der var plads til, at beboerne hver kunne invitere to gæster, men Jan Petersen insisterede på, at han ville have tre med.

Da han ikke kunne få det, rejste han sig og gik ud på græsplænen, mens han sagde, at han ville tale med afdelingslederen. Henrik Madsen gik efter ham ud på græsset og fortalte, at afdelingslederen var taget hjem. Pludselig kom Jan Petersen farende hen imod ham, mens han råbte: 'Jeg slår dig ihjel'.

– Jeg blev meget overrasket, for jeg har aldrig set ham løbe så hurtigt. Inden jeg kunne nå at for-

svare mig, fik jeg tildelt flere slag direkte på halsen og på brystkassen. Jeg sagde hele tiden 'Stop, stop' og trak mig baglæns. Da jeg på et tidspunkt sagde: 'Gå hjem til dig selv', gik han hjem.

Henrik Madsen gik op på kontoret og fik fat i en kollega, som kunne overtage hans arbejde. Herefter ringede han til afdelingslederen for at fortælle, hvad der var sket, og kontaktede vagtlægen. To dage senere anmeldte han overfaldet til politiet.

Henrik Madsen var herefter sygemeldt i 18 dage og fik hjælp fra både psykolog, kiropraktor, fysioterapeut og massør. Han var blevet ramt voldsomt på venstre halshvirvel og i brystkassen og havde den efterfølgende tid en dundrende hovedpine.

Vi siger, at vi skal beskytte os selv, og at vi lever i et retssamfund, men når vi så er på arbejde, så går man ned med flaget, fordi systemet ikke fungerer. Det er svært at passe på sig selv, hvis systemet byder os sådan nogle vilkår

Henrik Madsen,
socialpædagog

Ledelsen udviste den største forståelse, fortæller han:

– Jeg føler, at ledelsen hele vejen igennem har bakket mig op og taget det alvorligt.

Blackout

Den første tid efter, at Henrik Madsen var blevet raskmeldt og tilbage på arbejde, blev det tilrettelagt sådan, at han ikke havde så meget med Jan Petersen at gøre. Efter nogen tid blev han igen hjemmevejleder for ham.

– Både ledelsen og jeg var enige om, at jeg skulle fortsætte med ham, fortæller han.

Anden gang, Henrik Madsen blev slået, var i 2015. Det var dagen før hans fødselsdag og samme dag, han havde afsluttet behandlingen fra det første overfald.

De sad i fællesrummet ved hver sit bord og talte sammen med de andre beboere og en kollega om, hvad de skulle have til aftenmad. Pludselig slog Jan Petersen den kvindelige medarbejder, der sad ved hans bord.

– Det kom fuldstændig pludseligt. Der var ingen tegn på, at han ville gøre noget. Han ramte hende på skulderen, og da det så ud som om, at han ville slå igen, flyttede hun sin stol, mens hun sagde 'Jan, du skal ikke slå mig'.

Jan Petersen tog sin stol og flyttede den hen ved siden af hendes, mens han slog ud efter hende. Hun fik det afværget og forlod fællesrummet. Herefter rejste Jan Petersen sig og gik med hastige skridt hen mod Henrik Madsen.

– Jeg rejser mig og tænker, jeg skal bare væk. Men jeg kan ikke komme væk, for Jan står midt i rummet og spærrer det hele, mens han bare slår på mig. Jeg får 15-18 slag, før det lykkes mig at få fat i ham. Jeg må tage førergreb for at få ham guidet ud af lokalet og ud på gangen, mens jeg tre gange spørger ham, om han har slappet af. Han siger ja. Og jeg siger 'Jan, jeg slipper dig nu'.

Da Henrik Madsen slap grebet, vendte Jan Petersen sig om og slog efter ham.

– Jeg afværger med min arm. Der er en dør mellem Jan og mig, som jeg låser. Jeg går ind i fællesrummet igen for at høre, om de borgere, der stadig sidder derinde, er ok. Imens kan jeg høre, at Jan er ved at låse sig ind i fællesrummet (alle beboere har nøgle til den fælles lejlighed, red.). Henrik låste døren op.

– Da Jan igen slår ud efter mig, smækker jeg igen døren i, idet jeg tænker, at jeg skal have ham helt ud. Jeg låser atter døren op og råber 'Stop Jan, nu går du hjem'. Jan stopper faktisk og tager sin jakke for at gå.

Henrik Madsen gik igen ind i fælleslejligheden for at se, om de andre borgere havde det godt.

– Da jeg har sikret mig, at de er ok, går jeg ovenpå for at se, hvordan min kollega har det. Det viser sig, at Jan ikke er gået hjem, men ovenpå, hvor han jager min kollega rundt om mødebordet, mens hun råber: 'Stop Jan'.

Da Henrik Madsen så det, fik han et blackout og kan ikke huske, hvad der skete, ej heller hvordan de fik Jan Petersen ud af møderummet.

Føles som en fiasko

Henrik Madsen kom først til sig selv, da Jan Petersen, der var på vej ned af trappen, vendte sig om og sagde: 'Nå, får jeg så ikke noget at spise i aften?'

Jan Petersen, der er lidt højere end Henrik Madsen, har lange arme og slår hårdt.

– Selvom jeg fik afværget med armene, så blev jeg virkelig ramt, da hans arme kom flyvende.

Henrik Madsen fik slagmærker på armene og modtog igen krisepsykologhjælp. Efter et par dage var han tilbage på arbejde. Hans kollega, som ikke har ønsket at medvirke i denne artikel, var sygemeldt i længere tid.

– Jeg følte lidt, at jeg var den besværlige kollega, og at det lidt var min egen skyld. Jeg tror, at mange har det på samme måde: At man føler sig som en fiasko, når nu borgeren blev voldelig over for lige præcis én selv. Man må da have gjort noget forkert.

Henrik Madsen var dog ikke den eneste. Det viste sig, at der ligger en stribe voldsanmeldelser mod Jan Petersen, men Henrik Madsen var den første, der anmeldte det til politiet.

I dag er Jan Petersen i et en-mands-projekt i botilbuddet, men kommer fortsat i fælleslejligheden, hvor Henrik Madsen næsten dagligt møder ham. Engang imellem har han arbejdsopgaver i direkte tilknytning til Jan Petersen.

Men kollegaerne forsøger efter det seneste overfald så vidt muligt at fritage ham fra for mange arbejdsopgaver, der direkte har noget med Jan Petersen at gøre.

– Det er dejligt at have sådan nogle kollegaer, siger Henrik Madsen.

I slutningen af 2016 kom sagen endelig for retten, og Jan Petersen blev idømt en tilsynsdom med et minimum på fem år og ingen længste tid.

Retten besluttede samtidig, at medarbejderne ikke skal have erstatning for svie og smerte.

De medvirkende og nævnte i artiklen optræder af hensyn til deres sikkerhed alle under pseudonym. Deres rigtige identitet er redaktionen bekendt.

Sagen lå ikke øverst i bunken

Det har virkelig været hårdt for medarbejderne, at voldssagen mod beboeren Jan Petersen er blevet udsat tre gange, siger deres leder. Det har hun forgæves gjort politiet opmærksom på

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk

Illustration: Peter Hermann

’Det skyldes mangel på ressourcer’. Det var den besked, leder og socialpædagog Karin Jensen fik af sekretæren i forkontoret, da hun ringede til politimyndigheden for at høre, hvorfor den retssag, som to af hendes medarbejdere havde anlagt mod en beboer, gang på gang blev udsat.

– Det har været virkelig hårdt for medarbejderne, fordi der er gået så lang tid, fortæller hun.

Det har Karin Jensen gjort politimyndigheden opmærksom på, men fik den besked, at når der ikke var tale om frihedsberøvelse, var det ikke den sag, der lå øverst i bunken.

I artiklen ‘Hvad med min retssikkerhed?’ fortæller Henrik Madsen, hvor meget det har påvirket ham, at sagen blev udsat flere gange, og at beboeren fik besked om udsættelsen nogle dage, før han selv fik den. Som hjemmevejleder for beboeren var det Henrik Madsen, der skulle give besked om udsættelsen, og beboeren, der har en fysisk og psykisk funktionsnedsættelse, reagerede bl.a. ved at håne medarbejderne. Desuden har beboeren troet, at sagens udsættelse betød, at han var blevet frikendt for anklagerne.

Karin Jensen er leder af fem bosteder, hvor der bor omkring 100 mennesker med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse. Bostederne er spredt over et større geografisk område, og der er ansat 36 faste medarbejdere plus vikarer.

Da sagen efter tredje udsættelse endelig kom for retten, krævede det en større planlægning, for rent praktisk skulle der skaffes biler til både beboeren og de to medarbejdere. De skulle køre hver for sig, og de skulle sidde hver for sig i retten. Der skulle være kollegaer til at støtte medarbejderne, og medarbejdere til at støtte beboeren.

Og det skulle for begge parter være personer, de havde tillid til, og samtidig skulle der hjemme på bostedet sættes vikarer ind for de medarbejdere, der var i retten.

Situationen illustrer meget godt det dilemma, der opstår, når en beboer slår en medarbejder:

– Vi skal hjælpe den voldsramte, men vi skal også hjælpe den voldelige. Det er et dilemma, for den, der er voldsramt, vil man gerne støtte, men vi er også nødt til at støtte den, der har slået, konstaterer Karin Jensen.

Sagen er ikke kun gået ud over de to medarbejdere, der er blevet direkte udsat for vold, men har også påvirket kollegaerne, fortæller hun.

– Kollegaerne har stået i et dilemma, hvor de både har skullet støtte beboeren og kollegaen, der er blevet ramt. Det kan være rigtig svært i sådan en situation at bevare sin professionalisme, for man kan både sætte sig ind i kollegaens og i borgerens sted.

Under samme tag

Beboeren blev idømt en tilsynsdom med socialpædagogisk støtte i minimum fem år og ingen længste tid. Han er blevet boende i bostedet, men der er blevet etableret et en-mands-projekt til ham. Selvom Henrik Madsen ikke længere er hjemmevejleder for beboeren, vil han dog møde ham i den fælles lejlighed, som alle beboere kommer i.

– Jeg ville allerhelst have flyttet beboeren et andet sted hen, men det har ikke været muligt, siger Karin Jensen.

Hun gør samtidig opmærksom på, at man formentlig ikke kan flytte beboeren, der bor i sit eget hjem (Servicelovens § 85), så i givet fald er det medarbejderen, der må skifte arbejdsplads, hvis man skal undgå kontakt.

Men det har ikke været på tale, at nogen skulle flytte. I stedet forsøger man planlægningsmæssigt at gøre det sådan, at Henrik Madsen ikke får så mange arbejdsopgaver i tilknytning til beboeren.

Men som med så mange andre områder inden for det socialpædagogiske arbejde, findes der ikke en fast facitliste for, hvad der er det rigtige at gøre. Fx flytning eller ikke flytning? Nogle gange kan det måske være godt, at man ikke flytter sig fra den voldsudøvende, men arbejder videre, fortæller

Vi skal hjælpe den voldsramte, men vi skal også hjælpe den voldelige. Det er et dilemma, for den, der er voldsramt, vil man gerne støtte, men vi er også nødt til at støtte den, der har slået

Karin Jensen, leder

Medarbejderne skal virkelig være pædagogisk skarpe og være bevidste om, at der kan ske noget. Derfor er det vigtigt, at de kender den risikostyring, der er på den pågældende beboer

Karin Jensen, leder

Karin Jensen, der har mange års erfaring i arbejdet med udviklingshæmmede og selv har oplevet at blive overfaldet af en beboer.

– For mig var det bedst at komme ud af det ved at gå tilbage og få en succesoplevelse med beboeren. Men det behøver ikke at være rigtigt for alle andre.

Distanceledelse

Karin Jensens tid skal fordeles mellem de fem bosteder og møder med fx forvaltningen og andre instanser samt efteruddannelse. Det betyder, at hun i snit har seks timer pr. bosted pr. uge, og derfor kan hun ikke 'løbe rundt og kigge på alle', som hun siger.

– Jeg er distanceleder. Jeg ringer derfor ikke privat hjem og spørger en syg medarbejder, hvordan hun har det, eller sender blomster. Det ville jeg gerne af mit hjerte, men det kan jeg simpelthen ikke nå.

Det stiller store krav til medarbejderne at have en leder på distancen.

– Medarbejderne skal være bevidste om, at de skal være aktive i at have et godt arbejdsmiljø. De skal være gode til at lægge mærke til hinanden.

Især i en krisesituation er det vigtigt, at den sociale kapital er høj. Medarbejderne skal have tillid til hinanden og gå individuelt ind og se, hvad der er behov for af støtte.

Men hendes dør står altid åben, så medarbejderne kan henvende sig.

– Er der behov for min støtte, prøver jeg at smide, hvad jeg har i hænderne. Det kan fx være en medarbejder, der føler sig ladt i stikken. Eller en beboer, der har behov for ekstra støtte.

Men det, som Karin Jensen kan som leder, er at forsøge at skabe de bedste rammer, så medarbejderne har mulighed for at udføre deres arbejde professionelt.

Medarbejderne i de fem bosteder har en socialpædagogisk uddannelse. Herudover er der ansat sosu-assisterer, der i samarbejde med lægen tager sig af medicin håndteringen. Arbejdet foregår i team, og der er udarbejdet en risikostyring på de beboere, hvor der er brug for det.

– Det er hårdt at være på arbejde, og medarbejderne skal virkelig være pædagogisk skarpe og være bevidste om, at der kan ske noget. Derfor er det vigtigt, at de kender den risikostyring, der er på den pågældende beboer. Vi skal ikke være bange, men tryghed i arbejdet er hele tiden at italesætte og sparre med hinanden om de oplevelser, man har med beboerne. Hvordan reagerer beboeren? Er han fx anderledes i dag?

– Jeg synes, at medarbejderne er gode til at bruge hinanden, siger Karin Jensen.

Få magtanvendelser

På de beboere, hvor der er udarbejdet en risikostyring, er hver eneste situation med beboeren

gennemgået og beskrevet. Fx skal man med en bestemt beboer flytte sig, hvis han bliver vred. Med en anden skal man fx aldrig gå forrest ind i badeværelset – heller ikke selvom stemningen mellem beboeren og medarbejderen er god. Beboeren skal gå først ind, og medarbejderen skal stå yderst – tættes på døren/flugtvejen. Sidder man ved bordet med en bestemt beboer, skal man sidde tættest på udgangen.

I de fem år Karin Jensen har været ansat som leder, har der kun været to magtanvendelser.

– Vi forsøger at få medarbejderne til at trække sig i konfliktsituationer og handle pædagogisk, og det er de rigtig gode til. Vi prøver at få beboerne

på andre tanker ved fx at skifte til et positivt emne. 'Skal vi ikke have en kop kaffe' eller 'så du det i tv'.

Når der er brug for det, inddrager de ekspertviden fra bl.a. VISO og psykiatrien.

– Vi trækker på alle fagfolk og spørger, hvad gør vi? Hvordan kan vi handle i den her situation?

Men selvom der er udarbejdet et beredskab med risikoanvisninger, kan man ikke helt undgå, at en beboer reagerer med trusler og måske vold, siger Karin Jensen. ■

De medvirkende og nævnte i artiklen optræder af hensyn til deres sikkerhed alle under pseudonym. Deres rigtige identitet er redaktionen bekendt.

VOLD OG TRUSLER

Det skal fortsat anmeldes til politiet

Den mulighed for dispensation fra politianmeldelse af tilfælde af vold og trusler, der blev indført sidste år, er endnu uafprøvet, så en anmeldelse er stadig nødvendig, hvis man vil være helt sikker på erstatning, lyder det fra Socialpædagerne

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Bliver du på dit arbejde udsat for et overfald eller trusler, der er så grove, at de er omfattet af straffeloven, skal de anmeldes til politiet. Sådan lyder den klare melding fra Socialpædagerne og næstformand Marie Sonne, der understreger, at en anmeldelse fortsat er nødvendig, hvis du senere vil være helt sikker på at kunne få erstatning.

Ganske vist blev der sidste år lavet en vejledning fra Justitsministeriet, der betyder, at man af behandlingsmæssige og pædagogiske hensyn til den borger eller det barn, der har forvoldt skaden, kan dispensere fra kravet om politianmeldelse – og alligevel være berettiget til erstatning ved en senere sag i Erstatningsnævnet.

Men den dispensationsregel er blevet brugt ganske få gange. Socialpædagerne kender kun

til én sag, hvor der er givet en sådan dispensation, og der er endnu ikke truffet nogen afgørelser efter dispensationsreglen.

– Og derfor må vi på trods af, at dispensationsmuligheden er der, holde fast i, at tilfælde med vold og trusler, der falder ind under straffelovgivningen fortsat skal anmeldes til politiet – simpelt hen for at sikre medlemmerne i en evt. senere sag om erstatning, siger Marie Sonne.

Socialpædagerne anbefaler – i forhold til politianmeldelse

- At I på arbejdspladsen har præcise retningslinjer for, hvordan vold håndteres. Ingen må være i tvivl om, hvem der har ansvaret for at handle.
- At det er ledelsen, der påtager sig at politianmelde borgeren. Men ønsker lederen ikke det, har den ansatte eller TR eller AMR også mulighed for at indgive politianmeldelse af episoden – det ændrer ikke ved gyldigheden af anmeldelsen.
- At volden af bevismæssige grunde bliver anmeldt via den pågældende politikreds' hoved e-mailadresse. Sker anmeldelsen telefonisk, bør man som anmelder få en kvittering for anmeldelsen inden udløbet af 72 timer. Det er vigtigt, at der i anmeldelsen er angivet den konkrete voldsepisode og/eller trusler, den ansatte har været udsat for.

Vi synes faktisk, at retningslinjerne blev gjort temmelig klare, og vi så det som et stort fremskridt, at anmeldelser kunne undgås, og der kunne tages de ofte meget nødvendige pædagogiske hensyn i de sager – der jo er triste for både borgere og medarbejdere

Marie Sonne, næstformand, Socialpædagogerne

I starten af april var Socialpædagogerne og en række andre fagforbund samt KL og Danske Regioner til et møde i Justitsministeriet, hvor det blev klart, at mens arbejdsgiversiden mente, at der er styr på tingene, oplevede forbundene, at der fortsat hersker for stor uvished, og at det ofte er på arbejdsgiversiden, der er uklarhed omkring, hvad der skal gøres, hvordan det skal gøres, og hvem der skal gøre det.

– Det er selvfølgelig utilfredsstillende, for vi synes faktisk, at retningslinjerne blev gjort temmelig klare, og vi så det som et stort fremskridt, at anmeldelser kunne undgås, og der kunne tages de ofte meget nødvendige pædagogiske hensyn i de sager – der jo er triste for både borgere og medarbejdere, siger Marie Sonne.

Antallet af anmeldelser eksploderer

I marts måned viste nye tal fra Danmarks Statistik, at antallet af politianmeldelser fra offentligt ansatte om vold og trusler i forbindelse med deres arbejde er eksploderet: I 2016 registrerede politiet 4.835 anmeldelser af vold og trusler mod offentligt ansatte, og det er en stigning på 72 pct. i forhold til året før. Og socialpædagoger er den faggruppe, hvor stigningen var størst med 109 pct. flere anmeldelser i 2016 end året før.

Det blev af Socialpædagogerne taget som et positivt udtryk for, at medlemmerne i højere grad anmelder episoderne til politiet – og ikke at de i højere grad er udsat for vold og trusler. Og dette blev også bekræftet i forbundets nylige arbejds-

miljøundersøgelse, der viser, at netop forekomsten af vold og trusler er dalende.

Stigningen skyldes først og fremmest, at Erstatningsnævnet tilbage i 2014 skiftede praksis, så det blev sværere at få erstatning efter voldstilfælde.

Ændringerne betød bl.a., at man som socialpædagog skal politianmelde episoden inden 72 timer, hvis man skal kunne opnå erstatning.

I april sidste år kom der så den nye vejledning fra Justitsministeriet, der åbnede op for dispensation fra politianmeldelse, hvis inddragelse af politiet fx ville være et skadeligt indgreb i en borgers strukturerede hverdag, eller hvis det af et barn ville blive oplevet som et grundlæggende svigt fra de voksne, der ellers er dem, der skaber tryk i hverdagen.

Det vakte tilfredshed hos Socialpædagogerne – men de positive effekter af ændringen mangler altså endnu at vise sig.

Hellere en forsikring

På mødet i Justitsministeriet stod det også klart, at fagforbundene mener, at de 72 timer, der nu er fristen for at anmelde en episode til politiet, er for kort.

– Der er rigtig mange ting, man skal foretage sig, og ting, der skal koordineres, når sådan noget sker – oveni at man som ramt medarbejder eller kollega kan være meget ramt og berørt af situationen. I det lys er 72 timer ikke lang tid, siger Marie Sonne.

Og så er det vigtigt – både som medarbejder og leder – i situationen at huske, at det, at politiet kommer til stede, ikke er det samme som, at der er foretaget en anmeldelse. Her gælder det om at være helt tydelig om, at man ønsker at foretage en anmeldelse, siger hun.

Marie Sonne peger på, at Socialpædagogerne fortsat mener, at den bedste løsning ville være, hvis kommunerne tegnede en udvidet ansvarsforsikring, der dækkede borgerne på de typer botilbud, hvor der typisk er episoder med vold og trusler.

– Så behøvede hverken politiet eller Erstatningsnævnet at blive inddraget, og det ville give langt mere ro både om den faglige indsats for borgeren og for den eller de ramte medarbejdere, siger Marie Sonne. ■

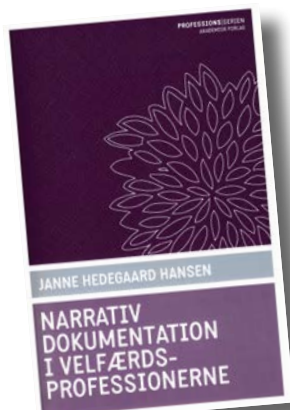
Læs Justitsministeriets vejledning om offererstatning via www.kortlink.dk/m49m og læs forbundets guide til at håndtere episoder med vold og trusler via www.kortlink.dk/q93t

Socialpædagogerne anbefaler – i forhold til dispensation for politianmeldelse:

- At det er ledelsens ansvar at afklare og beskrive, om der er individuelle og konkrete pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn som betyder, at politianmeldelse kan undlades.
- At udredningen af hændelsesforløbet bør ske i samarbejde med skadelidte og/eller TR eller AMR og inden for 72 timer, efter hændelsen har fundet sted.
- At lederen – hvis han eller hun i samarbejde med skadelidte og/eller TR/AMR vurderer, at der er konkrete og individuelle pædagogiske hensyn som betyder, at politianmeldelse kan undlades – dokumenterer dette i et grundigt notat, der så at sige træder i stedet for en politirapport.

BØGER

Redigeret af Jens Nielsen

Narrativ dokumentation i velfærdsprofessionerne

Af Janne Hedegaard Hansen

Der findes dokumentation, og der findes dokumentation. Den meningsløse, kontrol- og regnearksfikerede. Og så den, der giver fagligt god mening og kan bruges til at kvalificere både egen og andres indsats og er til gavn for den eller de borgere, det hele handler om. Narrativ dokumentation har sidstnævnte kvaliteter, er budskabet i denne bog, hvor

forfatteren, der er lektor på DPU, plæderer for at kaste sig over 'dokumentations- og udviklingsarbejdet i loyalitet og respekt over for velfærdsprofessionernes særlige vilkår og kendetegn'. For det den narrative dokumentationsmetode kan er – via fortællinger om hverdagens praksis – både at rumme det komplekse, der fx ligger i relationsarbejdet med en borger, og samtidig gøre dokumentationsarbejdet til en meningsfuld og udviklende del af det professionelle arbejde. Men, noterer forfatteren, metoden lægger også distance til den i mange år så dominerende New Public Management-tilgang, som har gjort dokumentationsarbejdet generelt set til en noget forkættet størrelse. Men her kan den narrative tilgang altså gøre det til en meningsfuld del af arbejdet med børn, brugere og borgere, konkluderer bogen.

Akademisk Forlag. 184 sider. 249,95 kr.

Social intervention

Af Jo Krøjer og Katia Dupret (red.)

Meningsfuld indgriben i menneskers liv – sådan lyder undertitlen på denne bog, der zoomer ind på, hvordan staten, det offentlige, kommunen, rådhuset osv. 'blander sig bedst' – til den enkeltes bedste og til det fælles bedste. Og det handler i allerhøjeste grad om inddragelse. Udgangspunktet i bogen er, at interventionen nemlig først kan siges at være social, når de borgere – de mennesker – det hele handler om, bliver inddraget.

For interventioner virker – men kun hvis de 'opleves som meningsfulde af de mennesker, som interventionerne omfatter', skriver de to redaktører. Og bogens tre dele viser, hvordan man så kan arbejde med interventioner på måder, der aktivt involverer de berørte parter, og den bliver dermed et værktøj, et 'interventionskompass', som både de professionelle, borgerne selv og deres pårørende kan navigere efter i balancen mellem velfærdsstat, viden og deltagelse. Blandt eksemplerne er aktuelle tilgange som tidlig indsats og Barnets Reform. De 12 bidragydere er alle tilknyttet Roskilde Universitets institutter for henholdsvis Mennesker og Teknologi og Samfundsvidenskab og Erhverv.

Forlaget Frydenlund. 240 sider. 299 kr.

Borgerens inklusion i lokale fællesskaber

Af Anne Breumlund, Inger Bruun Hansen og Grit Niklasson

Hvordan bliver unge med vidtgående handicap inkluderet i lokale fællesskaber? Det var det enkle og samtidig komplicerede spørgsmål bag det forsknings- og udviklingsprojekt, som Region Sjælland satte i gang, og som bl.a. har ført til denne bog. Den beskriver resultaterne fra undersøgelser på tre botilbud for unge beboere med henholdsvis synshandicap, sindslidelser og udviklingshæmning. Overordnet set viser undersøgelsen, der er lavet af forskere fra Aalborg Universitets Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, at det ikke er på selve botilbuddene, de største forhindringer for inklusion findes, men derimod uden for det daglige liv på botilbuddene. Den socialpædagogiske indsats på botilbuddene har tilført de unge både social og kulturel kapital. Men kommunernes økonomiske rammer og ikke mindst beboernes privatøkonomi spiller en afgørende rolle for udviklingen af beboernes kompetencer til at deltage i de lokale fællesskaber. Derfor er det afgørende, at indsatsen for inklusion af de unge er rettet mod lokalområdet og de (lokale) samfundsmæssige forhold. I alle de tre målgrupper er der, konkluderer forfatterne, en accept af, at 'alle beboere livslangt må modtage en eller anden grad socialpædagogisk støtte og omsorg [...], hvilket ikke må forhindre et indsatsperspektiv rettet mod inklusion i lokale fællesskaber'.

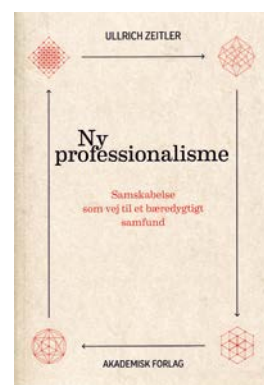
Aalborg Universitetsforlag. 214 sider. 250 kr.

Ny professionalisme

Af Ullrich Zeidler

Samarbejde på tværs af sektorer og på tværs af professionerne og fag – det er det, der skal til for at få skabt de rigtige og holdbare velfærds løsninger. Ullrich Zeidler er uddannelsesleder på professionshøjskolen VIA og forsker først og fremmest i etik, diakoni og socialpædagogik og det tværprofessionelle arbejde. Han plæderer i bogen for samskabelse som en metode, som via netop det, at parterne deltager i samarbejde, kan ændre, hvor de har deres opmærksomhed og på den måde åbne for nye, fælles løsninger. Tilgangen sætter de professionelle til på tværs af deres faggrænser og sammen med civilsamfundet og den private sektor at skabe bæredygtige løsninger. Men det kræver et opgør med den traditionelle professions-tænkning – et opgør med erfarings- og evidensbaseret praksis og en bevægelse mod en ny professionalisme, der sigter mod bæredygtighed – de socialt holdbare løsninger, der har en balance mellem rammer, ressourcer og værdier.

Akademisk Forlag. 240 sider. 249,95 kr.

HOSPITALSPÆDAGGER

Vi giver syge børn et frirum

I en verden præget af sygdom, diagnoser og medicin skal der også være plads til leg, liv og kreativitet. På H.C. Andersen Børnehospital i Odense er seks socialpædagoger med til at gøre det til en god oplevelse at være indlagt

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

Mange af de her børn har været ind og ud af hospitalet mange gange, og ud over at de ofte er angste for alt det, de skal igennem, så kan de også have svært ved at stole på nogen i systemet. Men mig, deres pædagog, forbinder de ikke på samme måde med sygdom

Dorthe Hvidtfeldt,
socialpædagog

Et kort øjeblik fristes man til at tro, at man er dumpet ind på rød stue i den lokale børnehavn. De lave borde er dækket af påskeklip, små bakker med nysået karse, brætspil, tuscher og perleplader i alle afskygninger. Hylderne er fyldt med legetøj i kulørte kasser – og på gulvet er der godt gang i Brio-toget.

Men ved nærmere eftersyn er der noget, der ikke helt ligner hverdag. De fleste børn i legestuen har en sonde i næsen. En enkelt sidder med drop, et par af børnene mangler det meste af håret – og den voksne i stuen, socialpædagog Ann-Berit Carlsen, er klædt i en blå uniform.

Vi er på H2 på H.C. Andersen Børnehospital i Odense, afdelingen for børn og unge med kræft. En helt almindelig dag kort før påske, hvor afdelingens ene hospitalspædagog byder indenfor i legerummet. Et lyst indbydende lokale, der for både de unge patienter og deres familier udgør et frirum, hvor de for en stund kan skubbe sygdom, smerter og bekymringer lidt i baggrunden.

– Når man er her i legestuen, så er man først og fremmest et barn – og jeg fokuserer som socialpædagog slet ikke på, hvor mange piller de skal have, om de har spist deres morgenmad, eller hvornår de skal stikkes i låret. Tiden her udgør en pause – et frikvarter – hvor børnene ikke skal tænke på deres sygdom, men hvor vi har fokus på leg og nærvær, fortæller Ann-Berit Carlsen.

Stuegang med pædagogisk aftryk

Som en af i alt seks socialpædagoger på H.C. Andersen Børnehospital arbejder Ann-Berit

Carlsen tæt sammen med de faggrupper, man normalt forbinder med hospitalsverdenen – primært sygeplejersker, læger, psykologer og fysio- og ergoterapeuter. Men som hospitalspædagog har hun en noget anden tilgang til de børn og unge, der er indlagt.

Ikke kun når hun kaster sig ud i biljagt, kortspil og påskepynt i legestuen, eller når hun tager kokkehuen på og griller pølser i den tilstødende have – også i de helt almindelige hverdagssituationer som fx ved stuegang sætter Ann-Berit Carlsen et pædagogisk aftryk. Som forleden, hvor hun var inde på stuen hos en fireårig dreng.

– Vi var godt i gang med at undersøge hans bamse og give den plaster på, for drengen elsker at lege læge. Da den rigtige læge så kommer forbi på stuegang, går han direkte over til sengen og leger med. Lægen undersøger bamsen, og undervejs får han kigget drengen i ørerne, lyttet på lungerne og alt det, der nu skal til, uden at der er det mindste klynk eller gråd. Og bagefter, hvor lægen snakker videre med drengens mor, fortsætter drengen og jeg legen – hvilket giver lægen en mulighed for lige at skæve ud af øjenkrogen og se, hvordan barnet har det, når han er i sit rette element, siger Ann-Berit Carlsen.

Fokus på det raske barn

Udover afdelingen for børn og unge med kræft er der ansat socialpædagoger på yderligere tre afdelinger – bl.a. på H7, Børnekirurgisk Afsnit, hvor Dorthe Hvidtfeldt arbejder.

Og som sin kollega på H2 har hun som hospitalspædagog en helt særlig rolle over for de børn og unge, der er indlagt – hvad enten de er der i kort tid på grund af af en mindre indgreb, eller de indlægges i flere omgange med kroniske lidelser.

– Mange af de her børn har været ind og ud af hospitalet mange gange, og ud over at de ofte er angste for alt det, de skal igennem, så kan de også have svært ved at stole på nogen i systemet. Men mig, deres pædagog, forbinder de ikke på samme måde med sygdom. Derfor er det også ofte mig, der får lov til at nusse dem i håret og holde i hånd, når de igen skal opereres, og det er mig, de tør åbne op for og betro sig til, siger Dorthe Hvidtfeldt.

Det er vigtigt at give børnene en forståelse for, hvorfor kroppen reagerer, som den gør, når den fx reagerer med smerte, og vi prøver tit at sammenligne med noget, børnene kender. Fx når man glæder sig til jul, eller når store børn måske har haft ondt i maven, fordi de skulle til eksamen

Tina Kirkeby Jensen, socialpædagog

Meget af den snak og dialog, hun har med børnene på afdelingen, handler om at finde ind til det, der gør det svært at være syg og indlagt.

– For de her børn og unge fylder de dårlige oplevelser ofte meget – og de forbinder hospitalet med stikken, kvalme, smerter, hvide kitler og ubehagelige lugte og lyde. Der kan jeg være med til at flytte fokus lidt væk fra sygdommen og over på det raske barn og de ressourcer, barnet har. Men selv når vi leger, hygges og laver sjove aktiviteter, så er der hele tiden et mål med det, for mange gange sker der netop fremskridt, når børnene for en kort stund glemmer, at de er på et hospital, fortæller Dorthe Hvidtfeldt.

Blid musik i sanserummet

Hun fortæller fx om den unge pige, som var panisk angst for smerter og aldrig ville lade nogen røre ved sig. Men i en afslappet stund med blidt lys, en masse puder og dejlig musik i sanserummet lod pigen stille og roligt Dorthe Hvidtfeldt bruge en blød bold til sansestimulation.

– Og så siger hun pludselig 'det er næsten som om, at man slet ikke er på sygehuset, når man er hernede med dig'.

– Der er også drengen, der helst ikke vil op af sengen, selvom han virkelig har brug for at røre sig lidt for at få gang i maven. Ham tager jeg så med ud og spiller lidt bold eller et andet spil på vores interaktive gulv, for her lægger han slet ikke mærke til, at han faktisk bevæger sig og arbejder med kroppen. Og så har vores leg jo en positiv effekt på hans sygdomsforløb, lyder det fra Dorthe Hvidtfeldt.

Den viden, hun opnår gennem samtaler med barnet, bringer hun videre til de øvrige faggrupper omkring patienten.

– Hvis nu et barn over for mig har sat ord på, hvad der kan gøre det nemmere at være indlagt, så er det jo vigtig viden for såvel sygeplejerske som læge. Det kan fx være, at de ved at give barnet større medbestemmelse om, hvornår der skal skiftes plaster, kan gøre situationen lettere for barnet at håndtere.

De uforklarlige smerter

H.C. Andersen Hospital behandler alle typer sygdomme hos børn og unge i alderen 0-18 år lige fra kræft og mavetarmsygdomme til spiseforstyrrelser, epilepsi eller diabetes.

På Medicinsk Afdeling H3, hvor to af hospitalets pædagoger har deres faste gang, er der i alt 13 sengepladser. Her indlægges bl.a. de børn og unge, som har refleksdystrofi – en kronisk smertetilstand i fx arm eller ben – eller funktionelle lidelser, som er tilstande, hvor der ikke er

noget fysisk galt med kroppen, men hvor de lider af smerter i fx maven, som gør det svært for barnet at fungere i hverdagen.

Og over for netop denne gruppe børn og unge spiller de to hospitalspædagoger i H3, Tina Kirkeby Jensen og Pia Ann Østerby, en vigtig rolle i forhold til at afdække, hvad der ligger bag smerterne.

– For os handler det meget om at have de nære samtaler med børnene om, hvad der kan stå i vejen for, at de måske ikke kan bruge deres arm, ben eller hånd – eller hvad det er, der forårsager smerter hos dem. Det er vigtigt at forstå, at det ikke er noget, barnet gør bevidst, selvom der rent fysisk ikke er noget galt med dem, forklarer Tina Kirkeby Jensen.

Mindfulness og vejrtrækning

Snakken med børnene kan handle om alt fra hverdagen med en kronisk sygdom og smerter i kroppen til, hvordan det er at være væk fra sit sociale liv, familie og venner.

– Vi laver fx nogle mindfulness- eller vejrtrækningsøvelser i sanserummet, hvor børnene lærer at slappe af og mærke kroppen og de signaler, den sender. Det er vigtigt at give børnene en forståelse for, hvorfor kroppen reagerer, som den gør, når den fx reagerer med smerte, og vi prøver tit at sammenligne med noget, børnene kender. Fx når man glæder sig til jul, eller når store børn måske har haft ondt i maven, fordi de skulle til eksamen. Og så får vi barnet til selv at sætte ord på, hvordan det har det, siger Tina Kirkeby Jensen, der også lægger vægt på at hjælpe barnet med nogle gode mestringsstrategier, så det fx kan håndtere smerter derhjemme.

De to socialpædagogkolleger på H3 har også et tæt samarbejde med forældrene, fordi det mange gange viser sig, at det er udfordringer og problemer i de unges hverdagsliv, der står i vejen for, at de kan komme videre i deres liv.

– Det kan være en skilsmisse, hvor forældrene ikke kan finde ud af det med hinanden – men det kan også være et ubevidst ønske om den opmærksomhed, man får, når man fx kommer i skole med krykker eller kalder på mere omsorg, fordi man ofte er syg og dårlig. Og de svære samtaler tager vi så med barnet og forældrene, selvom det godt kan være hårdt at blive konfronteret med de ting, der ligger bag sygdommen, siger Tina Kirkeby Jensen.

Tæt tværfagligt samarbejde

Fælles for hospitalspædagogerne på H.C. Andersen Børnehospital er, at de arbejder ud fra en tværfaglig tilgang. På H3 indgår Tina Kirkeby Jensen og Pia Ann Østerby i et team med både syge-

plejerske, læge, psykolog, fysioterapeut og nogle gange en ergoterapeut.

Og mange af de observationer, de to kolleger gør i fx sanserummet, bringer de i spil i det tværfaglige team.

– I sanserummet er udgangspunktet at give børnene nogle gode oplevelser – ikke den fysiske træning, som fx en fysioterapeut jo typisk vil have. Og når vi leger med børnene, så kan de nogle gange meget mere, end vi normalt ser. Det kan være, de pludselig bevæger armen på en mere fri måde, og de observationer kan vi så rapportere tilbage til de andre i teamet, fortæller Pia Ann Østerby.

Samme oplevelse har Ann-Berit Carlsen, som ofte kommer meget tæt på børnene, når de fx sidder og laver perlekæder eller spiller kort.

– Det 'fælles tredje' er uundværligt i mit arbejde med børnene og unge. Når vi er sammen om en

aktivitet, skabes der rum for samtale og relationsdannelse. Så åbner de op for alt det, der er svært. At de er dødtrette af at være indlagt og blive holdt øje med hele tiden – og de fortæller om deres angst for aldrig at blive raske igen.

Ann-Berit Carlsen fortæller, at hun hele tiden bruger sin faglighed til at komme bag om sygdommen og gøre observationer, som er relevante i et sundhedsfagligt perspektiv – og til at skabe rammer for leg og udvikling.

– Det er ikke altid, at forældrene har overskud til at have fokus på leg i det lange sygdomsforløb, men jeg skal have øje for det – også når børnene regredierer (vender tilbage til et tidligere, mindre udviklet stadium i den psykologiske udvikling, *red.*) undervejs. En af mine missioner er at hjælpe børnene til at mestre et svært forløb fyldt med angst og ubehagelighed, og her spiller leg en vigtig rolle. Det må ikke underkendes. ■

FRIRUM I sanserummet skal børnene have nogle gode oplevelser, mens de er indlagt på H.C. Andersen Børnehospital, men socialpædagerne på hospitalets børneafdelinger bruger også rummet til at observere barnet i mere frie omgivelser, og ofte er det der, at børnene åbner op for, hvordan de har det.

Plads til gode oplevelser

H.C. Andersen Børnehospital er indrettet med et tydeligt pædagogisk fingeraftryk – ud fra tanken om, at syge børn bliver hurtigere raske i omgivelser, hvor der også er plads til gode oplevelser

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

Der står en kæmpe stor trampolin lige inden for døren. For når man er indlagt eller skal undersøges på H.C. Andersen Børnehospital i Odense, kan det været rart med lidt fysisk adspredelse.

Bevæger man sig videre ind på de labyrintiske hospitals gange, møder øjet overalt masser af farvestrålende dekorationer på væggene, kreative rum og oaser, cafemiljøer for alle aldre – og legetøj og aktiviteter fordelt med rund hånd i hospitalets mange lege- og opholdsrum.

I det hele taget oser børnehospitalet af, at det ikke kun skal handle om sygdom – her skal også skal være plads til leg, sjov og livsglæde.

– Det må godt være en god oplevelse at være på hospitalet både for barnet og familien, og derfor gør vi rigtig meget ud af at skabe de bedst mulige omgivelser for alle syge børn og unge og deres familier – både de kronisk syge og de ambulante, fortæller Mette Sorang Kjær.

Hun er socialpædagog – men ansat på H.C. Andersen Børnehospital som børne- og ungevelfærds koordinator.

– Vi er jo et samlet børnehospital, hvor børn cirkulerer mellem afdelingerne – så min opgave er sammen med afdelingslederne at sikre de bedste rammer og de bedste løsninger hele vejen rundt.

Muskelmåler taler til børn

I sit arbejde som velfærds koordinator har Mette Sorang Kjær altid de pædagogiske overvejelser med sig, hvad enten det drejer sig om at indrette sanserummet, finde på nye gode oplevelser for

børnene – eller inddrage hospitalets forskellige faggrupper i, hvordan man finder de bedste ord til at kommunikere med de unge patienter.

– Tag et ord som en staseslange, som er den gummielastik, man sætter om armen, når der fx skal tages en blodprøve. For at finde et bedre ord, som ikke skræmmer børn, fik jeg fat i både narkosesygeplejersker, sygeplejersker, læger og bioanalytikere – og vi fandt i fællesskab frem til, at vi i stedet skulle bruge ordet muskelmåler. Så det hedder det bare i dag, fortæller Mette Sorang Kjær, som også har været med til at opfinde og udvikle det interaktive tegneserieunivers 'HC And', der på pædagogisk vis fortæller syge børn i alderen 3-7 år, hvordan kroppen fungerer, og hvad det er, der skal ske, mens de er indlagt.

– HC And er med til at gøre svære komplicerede ting mere naturlige for børnene, for når de ser en tegnefilm med en lille and, der skal undersøges eller opereres, så er det hele ikke så farligt. Og som fagpersoner prøver vi at gøre det samme. Så når vi fx bruger ordet muskelmåler i stedet for stase, eller når vi siger prik i stedet for stik, er det med til at gøre barnet mere trygt.

Interaktive gulve giver energi

Listen er imponerende lang, når man ser på alle de faciliteter og aktiviteter, der tilbydes børn og unge på H.C. Andersen Børnehospital. Udendørs er der legepladser, sansehaver, en overdækket multibane og grillområder, der indbyder til familiehygge – præcis som hjemme i haven. Flere af patientstuerne er indrettet med tv, PlayStation og Wii, og der er mulighed for at spille bordfodbold. Og både på kræftafdelingen og på det centrale fællesområde Eventyrgangen er der installeret interaktive gulve, de såkaldte vidensbrønde.

Ved at bruge hænder og fødder kan børnene her klikke sig rundt på den store gulvskærm og spille forskellige spil, hvor de enten hjælpes ad eller dyster mod hinanden. Bevægelserne registreres så af et specielt kamera monteret i loftet.

– De interaktive gulve betyder, at børnene har mulighed for aktivt at bruge tiden i stedet for bare at ligge på deres stue og vente på at blive raske. Det er med til at adspredte børnene, at de laver

Fakta om Tryllebjerget

Tryllebjerget er både en fysisk sparebøsse og en internet-sparebøsse for indsamling af penge til gode oplevelser for børn og unge på H.C. Andersen Børnehospital. Tryllebjerget giver gode oplevelser som fx:

- Sanseudstillinger
- Lego workshop
- Koncerter og korsang
- Historiefortællinger
- Tryllekunst
- Børne- og ungecafé
- Bamsestuegang

Læs mere om Tryllebjerget via www.kortlink.dk/q9fh

noget, der er sjovt sammen med andre – og så er bevægelse jo en af de mest effektive veje til at blive rask, siger Mette Sorang Kjær.

Også når hun inviterer musikere, tryllekunstnere, legehelte eller dansere indenfor på hospitalet, er der meget andet end blot musik og skæg på programmet.

– Jeg har jo min pædagogiske faglighed med hele tiden, så alle aktiviteter handler også om at aktivere børnene, motivere dem til at bruge kroppen og få gang i muskler og lunger – og ikke mindst stimulere dem og give dem lidt livsglæde, som jo også hjælper dem til at få det bedre og blive raske.

Fri fantasi sætter tankerne i sving

I det hele taget er den gode oplevelse overskriften for mange af de aktiviteter og tiltag, Mette Sorang Kjær er involveret i – og det er grundtanken bag Tryllebjerget, som er børnehospitalets store sparebøsse til indsamling af penge til gode oplevelser for alle børn og unge på H.C. Andersen Børnehospital. Det er Tryllebjerget, der formidler fortællinger, musik, teater, trylleri, sæbebobler – og meget andet.

– Lige nu er projekt 'Skrot er godt' sat på hold, indtil vi igen har skaffet økonomisk grundlag for at holde åbent, men tidligere har vi i samarbejde med Center for kreativ genbrug, REMIDA, brugt alt fra stofrester til flamingo, tapetprøver, låg og alt muligt andet til at sætte gang i børnenes fantasi. De byggede fx robotter, huse og landskaber, fortæller Mette Sorang Kjær, der understreger,

at der på grund af hygiejnehensyn ikke var tale om genbrug, men om overskudsmaterialer fra virksomheder.

– Det var en skøn måde at give børnene mulighed for at udfolde sig på og måske for en stund glemme, at de var syge, siger hun.

Det samme gør sig gældende med det samarbejde, Mette Sorang Kjær har etableret med en lang række lokale virksomheder, organisationer og museer.

– Det handler om gode relationer – og dem har vi efterhånden opbygget rigtig mange af. Så når indlagte børn og unge og deres familier har brug for og mulighed for at komme lidt væk fra hospitalsmiljøet, så kan de gratis besøge fx Odense Zoo, de mange forskellige museer i Odense eller måske tage på væddeløbsbanen eller ud at bowle. ■

HELING Gode oplevelser til børnene er overskriften for meget af det socialpædagogiske arbejde på H.C. Andersen Børnehospital. Et vigtigt formål med aktiviteterne kan være at give de indlagte børn og unge et skud livsglæde, men også at aktivere dem, så de bruger kroppen og dermed hjælper helingen på vej.

Samarbejde med sponsorer og frivillige

H.C. Andersen Børnehospital samarbejder på forskellig vis med sponsorer og frivillige. Eksempelvis driver Ungdommens Røde Kors både ungedcafeen Svanen og børnecafeen Ællingen, der har til huse på hospitalet og fungerer som et fristed med afslappende samvær og sjove aktiviteter. Ligeledes har H.C. Andersen Børnehospital i 12 år samarbejdet med Danske Hospitalsklovne, og for øjeblikket er der tilknyttet fire professionelle hospitalsklovne.

UDSATTE BØRN

Herning-modellen får god evaluering

Siden 2013 har Herning Kommune haft fokus på tidlige og helhedsorienterede indsatser – og det har på flere punkter haft en god effekt, viser ny evaluering fra KORA. Der mangler dog forskning i effekten på børnenes trivsel

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

På flere parametre har Herning Kommune haft succes med den såkaldte Sveriges-model, der senere også er blevet kendt under navnet Herning-modellen.

Det viser en ny evaluering fra KORA, Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning.

Modellen går ud på at om-lægge indsatsen overfor udsatte børn og unge og deres familier, så der i højere grad bliver fokus på tidlige og helhedsorienterede indsatser – og det har båret frugt målt på økonomi og antallet af anbringelser.

– Kommunen har stort set nået alle de mål, den havde opstillet for projektet. På kort tid er det lykkedes at skabe et frugtbart tværfagligt samarbejde og høste en række klare, positive gevinster, siger projektchef i KORA, Hanne Søndergård Pedersen, som står bag evalueringen.

Modellen har medført et markant fald i antallet af institu-

tionsanbragte børn og unge, og det har givet en besparelse på 6,7 mio. kr., hvilket er mere end dobbelt så meget som forventet.

Til gengæld konkluderer evalueringen ikke noget om, hvad indsatsen betyder for børnene og de unges trivsel, og netop den del er afgørende vigtig, vurderer Socialpædagogernes næstformand, Verne Pedersen.

– Børnenes trivsel og udvikling er jo det vigtigste parameter, og hvis modellen skal gavne, skal der være kvalitet i alle indsatser, siger hun.

Hanne Søndergård Pedersen fortæller, at man i projektet har brugt plejefamilieanbringelser til store børn og unge teenagere, selvom denne målgruppe kan være vanskelig at anbringe i plejefamilier.

– I de sager har man sat ind med ekstra støtte, og der er gjort et stort arbejde for at finde de rigtige plejefamilier og derved mindske risikoen for, at anbringelserne bryder sammen, forklarer hun.

Hanne Søndergård Pedersen lægger også vægt på behovet for mere viden om modellens betydning for børnenes trivsel.

– Herning-modellen er jo i fuld gang med at blive implementeret i en lang række danske kommuner, så fra KORA's side anbefaler vi, at man får lavet systematiske målinger på udviklingen af børnenes trivsel i disse kommuner. På den måde kan man få noget mere solid viden om, hvilken betydning modellen har på børnenes og de unges trivsel. ■

BØRN OG UNGE

Gode råd fra anbragte børn

Hvad skal der til, for at flere anbragte børn kan få en ungdomsuddannelse? 30 børn rådgav Socialpædagogernes formand på Egmont Fondens Børnetopmøde

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Lyt til de unge. Hav forståelse for, hvornår de unge har det svært. Sådan lyder et af de råd som Socialpæ-

dagogernes formand, Benny Andersen, fik med sig, da han i april var til børnetopmøde hos Egmont Fonden.

Her gav 30 børn fra plejefamilier og opholdssteder råd til de voksne, der er omkring dem om det, der i deres øjne skal til, for at flere anbragte børn og unge får en ungdomsuddannelse.

– Det var de sejeste drenge og piger. De har drømme, de har ønsker og de vil lyttes til, sagde Benny Andersen bagefter.

Sammen med Børnerådets formand, Per Larsen, modtog han de unges råd, der bl.a.

handlede om, hvad der skaber en god skoledag, hvad lærerne kan gøre – og hvad der skaber en god overgang til ungdomsuddannelsen.

Udenfor skolen

Når det gælder det, der skal til for at få en god skoledag, stod det klart, at rammerne ikke kun skal sættes i skolen – men også i plejefamilien eller på opholdsstedet.

Få sovet godt, få en rolig start på dagen, vær engageret og mød op i godt humør, lød børnene og de unges råd.

I forhold til selve undervisningen og lærernes indsats efter-spurgte de anbragte børn mere humor, mere frihed og mere fysisk aktivitet i dagligdagen.

De unge gav også råd om, hvad der skal til i overgangsfasen til en ungdomsuddannelse – dér, hvor man fx skal forklare nye klassekammerater, hvorfor man ikke bor hos mor og far:

Vær ligeglad med, hvad andre siger. Tro på dig selv. Følg din drøm og vær ikke bange for at fejle og få læreren til at tage den svære snak med klassen og bryde tabuer. ■

KONTANTHJÆLPSLOFT

International forskning har vist, at når forældre fra udsatte grupper oplever fald i ydelser, bliver de mere mentalt pressede oveni det øgede økonomiske pres. Det opleves også af børnene

Peter Fallesen, seniorforsker

Risikoen for anbringelser blev større

Når det økonomiske pres stiger som følge af beskæringer i kontanthjælpen, øges risikoen for at børnene anbringes uden for hjemmet. Sådan lyder det fra en gruppe forskere, der har undersøgt konsekvensen af kontanthjælpsloftet fra 2004

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Risikoen for at børn bliver anbragt uden for hjemmet stiger, når deres mødre skæres i kontanthjælp. Sådan lyder konklusionen på en undersøgelse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed, Cornell University og Stockholm Universitet.

Forskerne har undersøgt betydningen af det første kontanthjælpsloft i Danmark, der blev indført af den borgerlige regering i 2004 (og afskaffet af Thorning-regeringen i 2011 – i 2016 blev det såkaldte moderne kontanthjælpsloft indført).

Forskerne har sammenlignet anbringelsesrisikoen for børn med mødre, der var på kontant-

hjælp i mere end et halvt år før og efter reformen i 2004, over for en kontrolgruppe af mødre, som enten var på kontanthjælp i en kortere periode eller i beskæftigelse men uden dagpengeberettigelse. Deres analyser viser, at anbringelsesrisikoen steg med 25 pct. efter reformen. Før kontanthjælpsloftets indførelse blev 6 pct. af børnene med mødre, der var på kontanthjælp i mere end seks måneder, anbragt – efter kontanthjælpsloftets indførelse var tallet steget til 7,5 pct. (se undersøgelsens definition på en anbringelse i bunden af artiklen).

Mentalt pressede

Resultatet overrasker ikke seniorforsker Peter Fallesen.

– International forskning har vist, at når forældre fra udsatte grupper oplever fald i ydelser, bliver de mere mentalt pressede oveni det øgede økonomiske pres. Det opleves også af børnene – både indirekte, fordi forældrenes mindre overskud smitter af på stemningen i hjemmet, og direkte på grund af færre ressourcer i hjemmet og en øget risiko for misrøgt.

Peter Fallesen og kollegaernes konklusioner stemmer også overens med den hverdag, nogle socialpædagoger oplever i

deres daglige arbejde. I Socialpædagogen nummer 17/2016 fortalte socialpædagog Klaus Birk Jensen, der arbejder med udsatte familier, fx hvordan økonomisk pres kan spænde ben for socialpædagogikken.

– Nogle gange kommer jeg ud til familier, hvor de økonomiske vanskeligheder står som en mur. Det er svært at komme til at tale om børneopdragelse og forældreskab, når forældrene er stressede, fordi de ikke ved, hvordan de skal skaffe penge til huslejen, sagde han og understregede, at han udtalte sig på egne vegne – ikke på vegne af arbejdspladsen.

Politisk diskussion

I dagbladet Information har den nye forskning i kontanthjælpsloftets konsekvenser ført til en politisk diskussion.

De Konservatives beskæftigelsesordfører Rasmus Jarlov vil ikke afvise, at det lægger et ekstra pres på familierne, hvis man også har en økonomisk begrænsning.

– Men jeg har svært ved at se, at det niveau, kontanthjælpen ligger på i dag, skulle sætte folk under så voldsomt økonomisk pres, at det udløser store familiære problemer. Det er klart, at det kan medføre stress, og at man må prioritere, og hvis man

sidder med store faste udgifter, kan man blive nødt til eksempelvis at flytte osv, siger han til Information.

Rasmus Jarlov mener ikke, at kontanthjælpen kan være højere end i dag, hvis man skal undgå, at mennesker bliver hængende for længe i kontanthjælpsystemet, fordi ydelsen er for høj i forhold til at tage et lavtlønsarbejde.

Socialdemokratiets beskæftigelsesordfører Leif Lahn Jensen er til gengæld imod kontanthjælpsloftet. Til Information siger han:

– Kontanthjælpsloftet rammer nogle, der allerede har det svært fysisk eller psykisk og også ofte har problemer hjemme i familien. Dengang, det moderne kontanthjælpsloft blev indført af den borgerlige regering, talte vi ikke meget om anbringelser af børn. Det burde regeringen og DF have undersøgt. ■

Forskerne bruger i undersøgelsen en bred definition på anbringelse, idet den også omfatter et ophold uden for hjemmet som følge af en forebyggende foranstaltning i form af et aflastningsophold eller et ophold på en kost- eller efterskole. De skelner ikke mellem en anbringelse i en kort eller en lang periode.

FREMFÆRD

Fokus på fremtidens boformer

Socialpædagogerne og KL står sammen om projekt, der skal give bud på udviklingen af den faglige kvalitet i botilbud til borgere med omfattende funktionsnedsættelser

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Hvordan ser fremtidens boformer ud for mennesker med omfattende funktionsnedsættelser? Det er det enkle og samtidig meget store spørgsmål, som Socialpædagogerne og KL i fællesskab har stillet og bedt en række aktører komme med deres bud på at besvare. I regi af Fremfærd

– Borgere med Særlige Behov har projektet været sendt i udbud, og nu har konsulent- og rådgivningshuset Defactum, der er forankret i Region Midt, fået i opdrag at løfte opgaven.

Den går kort fortalt ud på at udarbejde og konkret afprøve anbefalinger for god praksis og kvalitet i indsatsen i boformerne. Baggrunden er, at borgere, der visiteres til varige botilbud, har et stort behov for støtte og hjælp til ofte komplicerede og sammensatte problemstillinger.

– Der er brug for al den faglighed, vi kan komme med, hvis vi også fremover skal kunne give borgerne de rigtige tilbud. Derfor er det rigtig glædeligt, at vi gennem Fremfærd-samarbejdet kan komme med et fælles bud,

siger Marie Sonne, næstformand hos Socialpædagogerne.

Del af OK 2013

Fremfærd blev etableret som en del af OK 2013 mellem KL og Forhandlingsfællesskabet og er et samarbejde om at udvikle de kommunale kerneopgaver, hvor borgerne 'så vidt muligt selv er med til at definere og skabe de rigtige løsninger'.

Socialpædagogerne står altså sammen med KL i spidsen for dette konkrete projekt, og Marie Sonne peger på, at det er på tide at se på området:

– Det er tiltrængt med fokus på en gruppe borgere, der ofte bliver overset. Der er virkelig behov for at rette fokus på den faglige kvalitet i indsatsen, når der nu ellers er tendens til fokus

på økonomi og strukturelle forhold. Vi skal have store ambitioner på vegne af – og sammen med – de berørte borgere, siger hun.

I Marie Sonnes øjne er det nemlig helt centralt, at både den faglige udvikling af bostøtten og helheden i indsatsen bliver udviklet med respekt for de enkelte borgers selvbestemmelse og selvstændighed.

– Og der er jo allerede arbejdspladser, hvor der er gjort et stort og solidt fagligt stykke arbejde, der giver bedre rammer for borgernes liv, selvom de har et bredt spektrum af handicap, og det skal vi alle sammen lære noget af. ■

Læs mere om Fremfærds-projektet via www.kortlink.dk/qavh

LÆSERBREV

Samarbejde med frivillige giver bedre løsninger

Af Vibe Klarup, formand for Frivilligrådet

Frivilligrådet har med interesse fulgt Socialpædagogens fokus på frivillighed i den senere tid. I sidste nummer udtrykker Mik Thetmark bekymring over frivillighedens indtog på offentlige institutioner.

Frivilligrådet mener ikke, at frivillige skal erstatte ansatte. Men hvis vi lukker af for samarbejde mellem det offentlige og civilsamfundet af frygt for dette, går vi glip af den store

innovationskraft og nytænkning i forhold til at skabe bedre velfærd, som civilsamfundet byder ind med.

Der findes enkelte eksempler på, at kommuner erstatter ansatte med frivillige, og det er en udvikling, vi skal være opmærksomme på og varsomme med. Der er dog langt flere gode eksempler, hvor motivationen er noget helt andet: nemlig at finde bedre løsninger på komplekse problemer ved at samarbejde.

I 2013 startede et projekt på bostedet Skansebakken i Vejle Kommune med frivillige besøgsvenner. Skansebakken er

hjem for 45 personer med flere forskellige alvorlige funktionsnedsættelser (multihandicap).

Med besøgsvennerne blev der skabt nye relationer mellem institutionen og det omkringliggende samfund. Ved at bringe andre fagligheder og aktiviteter på banen skabtes et rigere og mere socialt liv for beboerne. De frivillige bidrager her med noget andet end de ansatte.

Udviklingen med stigende samarbejde mellem kommuner og civilsamfund er et tegn på en grundlæggende gentænkning, der er i gang mange steder. En gentænkning af, hvordan vi

løser udfordringer i samfundet på en bedre måde. Velfærd handler ikke kun om services, men også om, hvordan vi skaber rammerne for det gode liv. Det handler om at sikre, at udsatte borgere får den rette indsats, som de har brug for, samtidig med at offentlige institutioner og forvaltninger giver rum til borgernes engagement.

Frivilligrådet vil meget gerne i øget dialog med fagbevægelsen om, hvordan vi finder den rette balance, så frivilligheden netop ikke udkonkurrerer fagligheden, men skaber bedre løsninger. ■

DEMENS

Giv handlingsplanen liv

Om kort tid offentliggøres de første puljer som en del af udmøntningen af den nationale demenshandlingsplan 2025. Og der er flere gode åbninger for socialpædagoger

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Det er nu, vi skal være klar. Det er nu, vi skal byde ind, komme med konkrete forslag og fortælle, hvorfor det er så vigtigt at tænke socialpædagogik ind i indsatsen overfor mennesker med demens. Så jeg kan kun sige: Hold godt øje med de puljer, der om kort tid sættes i spil på demensområdet.

Sådan lyder opfordringen fra næstformand i Socialpædagogerne, Verne Pedersen.

Hun håber på mange gode muligheder for at kunne sætte den socialpædagogiske faglighed i spil, når Sundhedsstyrelsen om kort tid udbyder de første af de puljer, som skal være med til at udmønte den nationale demenshandlingsplan 2025, hvor der i alt er afsat 470 mio. kr. i 2016-2019.

I første omgang forventer styrelsen at offentliggøre tre puljer. Den første pulje, 'Praksisnært kompetenceløft i kommuner og regioner', har til formål at understøtte og sikre kompetenceudvikling på demensområdet med fokus på anvendelse og forankring af viden og kompetencer i praksis. Den anden pulje, 'Lokale og landsdækkende aktiviteter skal understøtte et demensvenligt samfund', skal bidrage til

at udbrede viden om demens og styrke, at det offentlige rum tænkes mere demensvenligt. Endelig fokuserer den tredje pulje, 'Livshistorier i demensplejen', på at udbrede anvendelsen af livshistorier til at skabe overblik over den enkelte persons liv på en systematisk måde.

Tre interessante initiativer Sundhedsstyrelsen står for udmøntningen af i alt 11 konkrete initiativer i demenshandlingsplanen, og Socialpædagogerne er med i den følgegruppe, der har til opgave at følge processen. Ifølge Verne Pedersen er flere af initiativerne oplagte for socialpædagoger at byde ind på.

Det handler bl.a. om nedbringelse af forbruget af antipsykotika til mennesker med demens, om at skabe flere og mere meningsfulde dag- og aflastningstilbud samt støtte til yngre med demens – og endelig initiativet om rådgivnings- og aktivitetscentre for mennesker med demens og deres pårørende – herunder yngre med demens.

– Vi er allerede godt på vej med at fortælle både politikere, kommuner og fagfolk, at socialpædagogik er en naturlig del af den tværfaglige indsats, man gerne vil sikre. Vi har udarbejdet en hvidbog og et magasin om demens og socialpædagogik, vi har afholdt en stor konference om demens – og vi oplever, at vi bliver inddraget i den videre proces, fordi vores faglighed er efterspurgt, siger Verne Pedersen. ■

Læs mere om den nationale demenshandlingsplan 2025 via www.kortlink.dk/q9gt

NOTER

Fem år med stofindtagelsesrum

I år er det fem år siden, at de første stofindtagelsesrum åbnede – og alene i København er der næsten blevet taget en mio. stofindtag under mere sikre rammer, end når det fx foregår på gaden. I 2014 gik Socialpædagogernes Pris til medarbejderne i Stofindtagelsesrummet i Odense, der bl.a. blev hædret for en socialpædagogisk tilgang, hvor der bliver skabt kontakt og relationer til de mennesker, der kommer i stofindtagelsesrummet – således at stofindtagelsesrummet bliver indgangen til andre, mere langsigtede tilbud.

mrk

Holbæk skærer i én til én-støtten

Mennesker med psykiske og fysiske lidelser i Holbæk skal i højere grad modtage træning og vejledning i grupper frem for som én til én-støtte i deres hjem. Det skriver Nordvestnyt. Socialpædagogernes fællestillidsrepræsentant, Bjarne Petersen, er bekymret for, at borgere vil lande i gruppeforløb, selvom de ikke burde. Til Nordvestnyt siger han: 'Og nu mister borgere, der har klaret sig med få timers støtte en gang om ugen eller mindre, også den støtte. Og hvem har i øvrigt lyst til i en gruppe at involvere andre i intime, dybt personlige eller økonomiske problemer?' Det er det politiske udvalg, Aktiv hele livet – sundhed og omsorg, der ud fra et sparehensyn har truffet beslutningen om, at socialpædagogisk støtte om muligt altid skal ydes som gruppeforløb. Overfor Nordvestnyt understreger udvalgets formand, Pernille Kruse (V), dog, at det ikke betyder, at den individuelle støtte er væk, hvilket også vil være ulovligt i forhold til serviceloven.

mrk

Sådan styrkes den sociale indsats på væresteder

Udsatte borgere får bedre hjælp, når de kan møde kommunale sagsbehandlere, misbrugskonsulenter og støtte- og kontaktpersoner på værestederne. Det viser et samarbejdsprojekt gennemført i Haderslev, Holstebro og Odense. Nu har KORA samlet erfaringerne i en guide som beskriver, hvordan man lokalt kan indføre et samarbejde, som styrker den sociale indsats overfor borgerne. Et af elementerne i samarbejdet er fremskudte kommunale indsatser, hvor kommunen tilbyder hjælp fra sagsbehandlere, misbrugsrådgivere og støttekontaktpersoner direkte ude på værestederne. Guiden henvender sig til andre kommuner og væresteder, der også ønsker et stærkere samarbejde. I guiden findes konkrete eksempler og gode råd til, hvordan samarbejdet implementeres.

mrk

Lillebror Pris til Headspace

Rådgivningstilbudet Headspace har modtaget årets Lillebror Pris fra Børnehjælpsdagen sammen med en check på 50.000 kr. Headspace har siden 2013 hjulpet godt og vel 26.000 børn og unge med samtaler om alt fra konflikter og kærestesorger til selvskaade, spiseforstyrrelser og selvmordstanker. Nu vil de sætte fokus på anbragte børn. Direktør Trine Hammershøj siger: 'De 50.000 kr. skal gå til en ny indsats over for specifikt anbragte børn og unge. Dokumentationen viser, at hver fjerde 18-årig blandt tidligere anbragte har forsøgt selvmord, mens halvdelen af samme gruppe unge har selvskaade som problematik. Vi vil se på, hvordan vi kan hjælpe de børn og unge i vores regi'.

mrk

BØRN OG UNGE

Nyt julemærkehjem er på vej

En privat donation baner vejen for det første nye julemærkehjem i mere end 50 år

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Det sker ikke hver dag. Ja, faktisk er det ikke sket siden 1962. Men til november åbner et nyt julemærkehjem i Roskilde på den gamle husholdningsskole Haraldsborg. Hjemmet får plads til 48 børn ad gangen og kan modtage 240 børn og unge på et år – og det betyder omkring 20 nye socialpædagogiske arbejdspladser.

Hjemmet, der hedder Liljeborg, åbner med økonomisk afsæt en stor privat donation,

der betyder, at hele driften er betalt i minimum de første fem år, fortæller forstander Henrik Hougaard Bøtkjær, der er i gang med slå stillingerne på det nye hjem op.

Han går efter at sammensætte en blandet personalegruppe, der selvfølgelig har blik for det særlige arbejde på et julemærkehjem med fokus på motion, trivsel, selvværd og på arbejdet med børnenes, de unges og deres familiers motivation til at forandre deres situation.

Der er i øjeblikket et års ventetid på et ophold på de eksisterende julemærkehjem, så det nye hjem opfylder et behov, konstaterer forstanderen.

Det er Liljeborg-koncernen, der har doneret pengene og som

også ejer bygningerne, der ud over den gamle husholdningsskole består af flere nyopførte bygninger.

Et laboratorium

Men selvom ånden og tilgangen til arbejdet med børnene og deres familier på det nye hjem bliver den samme som på de andre julemærkehjem, så giver den store donation også plads til at udvikle nye metoder og være en slags laboratorium for arbejdet på alle julemærkehjemmene, fortæller Henrik Hougaard Bøtkjær:

– Vi kan ansætte tre medarbejdere mere end vores normale normeringer, og det betyder, at vi kan arbejde med et forbedret efterværn og med en struktureret vidensopsamling, og det

nye hjem bliver derfor en slags videnscenter for hele organisationen – vi skal tænke innovativt i forhold til vores nuværende indsats, siger han.

Når det handler om efterværnsindsatsen, så har hjemmene siden november haft en opfølgingskoordinator, der primært sørger for, at kommunerne løfter deres opgaver i forhold til det enkelte barns sundhed efter opholdet på julemærkehjemmet.

– Men nu får vi en enestående mulighed for at udvikle vores efterværnsarbejde, så vi så at sige kan forlænge opholdet på hjemmet, siger Henrik Hougaard Bøtkjær. ■

Læs om Julemærkehjemmet Liljeborg via www.kortlink.dk/lq96g

CTI

Ny metode får mange ud af prostitution

Øget trivsel og mange borgere, som lykkes med at forlade prostitutionen helt. Det er resultaterne af den evidensbaserede metode CTI, viser en SFI-evaluering

Af Marie Dissing Sandahl, mds@sl.dk

Den evidensbaserede metode Critical Time Intervention (CTI) er skræddersyet til at imødekomme nogle af de udfordringer, som borgere med prostitutionserfaringer ofte oplever i støtteforanstaltninger. Kongs-

tanken er, at støtten tager udgangspunkt i borgerens egen lyst til at forbedre sin livssituation, og at alle får faste kontaktpersoner.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd – har netop evalueret projektet Exit Prostitution, som benytter metoden og er iværksat af Socialstyrelsen, og som arbejder for at skabe kommunalt funderede sociale tilbud til borgere med prostitutionserfaring i fire kommuner – Aalborg, Aarhus, København og Odense.

Og projektet har gode resultater. Borgerne oplever forbedret trivsel, og der ses en positiv udvikling i borgernes oplevelse af egen livssituation, jo længere

de når i CTI-forløbet. Desuden forlader flere prostitution: Ved forløbets start har halvdelen af borgerne modtaget betaling for seksuelle ydelser inden for den seneste måned, mens andelen i slutningen af forløbet kun er en femtedel af borgerne.

Borgerne selv lægger især vægt på nogle af de ting i forløbet, som er unikt ved CTI-metoden, nemlig muligheden for en individuelt tilpasset indsats og tæt samarbejde og kontakt med den faste CTI-kontaktperson. Flere borgere fremhæver desuden vigtigheden af fleksibiliteten i kontakten i forhold til bl.a. mødefrekvens samt CTI-medarbejderens kendskab til det sociale system.

Målgruppen for projektet var borgere, som har erfaringer med at sælge seksuelle ydelser i større eller mindre omfang, og deres CTI-forløb var inddelt i tre lige lange faser. Første fase giver borgeren intensiv støtte under planlægning og igangsætning af forløbet. I anden fase afprøves og tilpasses indsatser og aktiviteter, mens støtten gradvist nedtrappes i tredje fase, og de igangsatte aktiviteter forankres i borgernes liv. I alt påbegyndte 147 personer et forløb, og 141 var afsluttet ved evalueringens start. ■

Læs mere om Exit Prostitution via www.kortlink.dk/lqasd

Tættere på tilknytningen

Synspunkter

Bringes efter en redaktionel vurdering. Synspunkter må højst fylde 8.000 anslag.

Læserbreve

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises.

Læserbreve og synspunkter, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet.

Læserbreve og synspunkter sendes til redaktionen@sl.dk

Anbragte børn har brug for ekstra opmærksomhed omkring deres tilknytningsmønster – og det betyder, at der ved anbringelse i en plejefamilie må laves en handlingsplan for barnets behov for samvær – Norge viser vejen

Af Anna Rosenbeck

Børn, der anbringes i en plejefamilie, er oftest børn, som har været udsat for omsorgssvigt og således har behov for særlig omsorg og pleje. Ofte er det tillige nødvendigt med særlig kvalificeret og tilpasset omsorg med en tilrettelagt behandling.

Det betyder, at det ikke er tilstrækkeligt, at børnene blot anbringes hos særligt velmenende voksne med energi og lyst til at tilbyde børnene en bedre opvækst, end de tidligere har oplevet.

De nye voksne, som børnene anbringes hos, bør foruden at have energi og lyst til at gøre en særlig indsats for sårbare

børn også besidde evner til at se børnenes behov og reagere kvalificeret på dem.

De må være opmærksomme på, at de nye børn i familien kan have helt andre behov for pleje og omsorg og en helt anden personlighed med helt anderledes reaktioner, end deres egne børn havde i lignede situationer.

Det er erfaringen, at jo tidligere børn anbringes i en plejefamilie, jo bedre betingelser har de for at udvikle et sikkert og trygt tilknytningsmønster, således at de kan udvikle en mere stabil personlighed med evne til at indgå i relationer og kunne udvikle dem. Hvilket ofte også vil være afgørende for deres evne til at gennemføre et skole- og uddannelsesforløb.

Undersøgelser viser, at børn, som er anbragt i plejefamilier, gennemsnitligt klarer sig ringere i skolen og har mindre sandsynlighed for siden at kunne gennemføre uddannelsesforløb.

Den klassiske tilknytnings-teori fortæller os, at børn almindeligvis fødes med evne til at knytte og relatere sig. Denne evne kan forstyrres i fostertilværelsen af, at moderen har overforbrug af alkohol, stoffer eller medicin, samt hvis moderen er belastet ved fx at leve i et volde-

ligt forhold, ved samliv med en misbrugende samlever eller ved øvrige krav i dagligdagen.

Børn, der er født efter en således belastet graviditet, kan have en reduceret evne til at relatere sig og skabe kontakt.

Efter barnets behov

Det er da også ofte børn af sårbare og skrøbelige forældre, som anbringes i en familiepleje umiddelbart efter fødslen, og det er også især disse børn, der har behov for en særligt kvalificeret omsorg for at komme i trivsel og udvikling.

Tilknytningsteorien fortæller os også, at perioden, fra barnets fødsel til det er 12-15 måneder, er en særlig vigtig periode i barnets udvikling. I denne periode gennemlever barnet forskellige udviklingsfaser henimod at udvikle sit tilknytningsmønster.

Men denne udvikling kan forstyrres såvel af barnets medfødte sårbarhed eller mangel på ressourcer til at relatere sig som af fraværet af et beskyttende, betryggende miljø.

Dette sidste kan skyldes manglende evne til at prioritere barnets behov for ro og beskyttelse til at kunne relatere sig. Manglende indlevelse i barnets behov herfor kan medføre, at

barnet forstyrres i sin udvikling henimod at udvikle et sikkert og trygt tilknytningmønster.

Når et barn anbringes i en plejefamilie, bør der som en rutine udarbejdes en handleplan, der vurderer barnets behov for samvær tillige med, at barnets sårbarhed vurderes.

Hvor meget støtte har barnet/forældrene og plejeforældrene brug for ved samværene?

Hvor meget samvær tåler barnet uden at dets evne til at danne relationer forstyrres?

Det er erfaringen, at barnets samvær med sine biologiske forældre – hvis det sker i en klar ramme uden den relevante støtte – kan forstyrre barnets psykiske udvikling. Endvidere kan det skabe disharmoni i udviklingen imellem plejebarnet og plejeforældrene og påvirke barnets evne til at relatere sig og knytte sig.

Norsk model

I Norge arbejder man fortiden på en ny børneværnslov, og det lovforberedende udvalg foreslår, at man fremover benytter begrebet 'kontakt' som beskrivelse af kontakt både i form af direkte samvær og på anden måde, og at man laver flere væsentlige ændringer i reglerne for kontakt.

Udvalgets forslag vil indebære, at:

- barnet som hovedregel har ret til kontakt med sine forældre, søskende og andre nærtstående.
- den anbringende forvaltningsmyndighed (i Norge: Barnevernstjenesten) skal være forpligtet til arbejde aktivt for kontakten, og at den anbringende myndighed ved overtagelse af omsorgen forpligter sig til at udarbejde en plan for kontakten, som præciserer, hvad der er tanken med hensyn til omfang

For mange børn er netop det at danne relationer og indgå i sociale sammenhænge en stor udfordring. Det gælder ikke mindst for anbragte børn – og derfor er det nødvendigt at prioritere det anbragte barns behov

og gennemførelse af kontakt med de forskellige personer.

- begrænsninger af kontakten kan fastsættes, hvis det anses for nødvendigt.
- eventuelle begrænsninger af kontakten mellem barn og forældre fastsættes af kommunalbestyrelsen (i Norge: fylkesnemnda).
- eventuelle begrænsninger af kontakten mellem barnet og andre end forældrene fastsættes af den anbringende forvaltningsmyndighed.
- den anbringende forvaltningsmyndigheds afgørelse kan indklages til kommunalbestyrelsen. Et flertal i det lovforberedende udvalg foreslår, at klager fra andre end bedsteforældre, søskende eller tidligere omsorgsansvarlige kun kan behandles af kommunalbestyrelsen, hvis denne giver samtykke til det.

Tilgodeser barnets behov

Det norske udspil rummer tiltag, som kan tilgodes barnets behov for stabilitet til at udvikle sig trygt, uden at det bliver retraumatiseret af tidligere omsorgssvigt.

Der lægges tillige vægt på en målsætning med anbringelsen, herunder den tiltænkte varig-

hed, barnets behov og forældrenes samværskompetencer, hvilket er væsentlige faktorer at tage hensyn til, når samværret planlægges og reguleres.

I Norge er det som i Danmark almindelig praksis, at der under en midlertidig anbringelse, arbejdes på at opretholde kontakten imellem forældrene og barnet med hyppige samvær.

Arbejdet med tilknytning handler først og fremmest om at skabe en 'sikker base' for barnet. Det er en base, som barnet kender og er tryk ved, og som barnet fortsat kan vende tilbage til, når der er behov for det.

Men barnets evne til at søge tilbage til basen for 'at blive ladet op' og 'mærke tryghed' kan forstyrres af indtryk fra miljøet – herunder af samvær, som ikke tilgodeser barnets behov for støtte under samværene.

Og det er desværre min erfaring gennem arbejdet med supervision af plejefamilier, at barnets behov ofte bliver glemt eller klemt i netop denne sammenhæng.

Mere fokus på tilknytning

Behandlingen med at udvikle tilknytningen bør have en høj prioritet og må bakkes op af personer med en høj faglig ind-

sig, som formår at vurdere, om barnets psykiske udvikling forstyrres, og om barnet hæmmes i sin psykiske udvikling.

Det bør således prioriteres, at der skabes en tryghedsbase, hvor barnet får mulighed for at knytte sig i et trygt miljø med forudsigelige voksne. Når først barnet har en stabil oplevelse af en tilhørsperon, som det har basal tillid til, kan barnet føle sig tryk og robust og kan derefter også relatere sig til andre personer i omgivelserne.

Børn, som har udviklet et trygt tilknytningmønster, får en robusthed til at relatere sig til andre personer og en evne til at indgå i samspil, som kan skabe gensidighed. Men udgangspunktet er, at barnet må støttes i at udvikle en tryk og sikker identitet i et miljø, hvor dets relationskompetencer ikke trues.

Forskningen peger på, at relationskompetence er en af de mest væsentlige kernekompetencer i det pædagogiske felt. At kunne etablere et varmt psykologisk bånd til barnet, at kunne arbejde ressourceorienteret og understøtte barnets udvikling af mestringsstrategier er nogle af de temaer, der danner overskrifter for både læreres og pædagogers dagligdag.

Men for mange børn er netop det at danne relationer og indgå i sociale sammenhænge en stor udfordring. Det gælder ikke mindst for anbragte børn – og derfor er det nødvendigt at prioritere det anbragte barns behov og gøre, hvad vi kan for at understøtte dets evne til at udvikle evnen til tilknytning. ■

Anna Rosenbeck er klinisk psykolog og arbejder bl.a. med supervision af plejefamilier. Læs mere om den norske barnevernslov via www.kortlink.dk/prfk

Har vi en socialpolitisk forpligtigelse?

Af Michel Kikkenborg, FTR

Nu nærmer sig atter den tid, hvor der skal forhandles overenskomster for langt størstedelen af Socialpædagogernes medlemmer, nemlig de ansatte på hele det offentlige område. Mange vil nok sige, at lige netop dette er fagforeningens vigtigste opgave. Det er nu forbundet skal forhandle et ordentligt resultat, der kan berettiggte, at vi medlemmer betaler et relativt højt kontingent hver måned...

Men er det virkelig sådan, at vi primært er med i en fagforening for at få noget til os selv?

Jeg er fuldstændig med på, at Socialpædagogernes rolle er at forsvare og udvikle faget og den socialpædagogiske faglighed samtidig med, at vi er talerør for de mennesker, vi arbejder for og med. Og at Socialpædagogerne også skal varetage medlemmernes interesser og sørge for ordentlige løn- og ansættelsesvilkår på arbejdspladserne.

Men historisk set har fagbevægelsen jo vundet mange sejre på at kæmpe for rettigheder som overenskomstbestemt løn, betalt ferie, betalt sygdom og meget andet i solidaritetens ånd. Det har været arbejderklassen, der kæmpede for bedre og mere lige vilkår for alle. Hvis vi kigger på den nuværende situation, så er spørgsmålet måske, om vi socialpædagoger stadig er en del af arbejderklassen, der ønsker at kæmpe for bedre og mere lige vilkår for alle, eller om vi i virkeligheden er blevet en del af eliten i Danmark?

Har vi stadig en lyst til at tage de værdi- og socialpolitiske kampe, der kræves for et mere lige og bedre samfund for alle, eller er vi tilfredse med at være en del af den arbejdende og anerkendte del af etablerementet?

Selvfølgelig er Socialpædagogerne en fagforening og ikke et politisk parti. Jeg tænker dog, at der er politiske dagsordener såsom størrelsen på den offentlige sektor, privatisering, behandlingen af samfundets svageste m.m., hvor det ville klæde os socialpædagoger at kæmpe imod de herskende tendenser. Hvis vi fortsat ønsker at arbejde i et velfærdssamfund...

Men, vil mange nok spørge sig selv, hvordan kan vi etablere et modsvar til det politiske system, når fagbevægelsen ikke længere fremstår som en fælles enhed, hvor medlemmer tager aktivt del i kampen for et solidarisk samfund?

Ja, måske er solidariteten ikke længere så udtalt, og måske er tiden løbet fra de store demonstrationer, hvor folket samledes på gaden for at tilkendegive deres utilfredshed? Men netop derfor må vi så gentænke måden at aktivere medlemmerne på. Vi må opfordre til, at den enkelte tager ansvar og blander sig i debatten, vi må skabe meningsdannere. Og måske udbredes nutidens protester bedre igennem internettet og de sociale medier? Netop fordi vi via disse kanaler kan nå ud til rigtig mange mennesker på meget kort tid, og fordi de kan udføres hjemmefra og af enkeltindivider, og fordi det er ungdommens kommunikationsplatforme.

Ligegyldig hvilken form, der vælges, så er en ting sikkert: Jeg mener, at vi bør tage politisk stilling, og at vi aldrig må stoppe med at mene noget og ytre os! ■

Michel Kikkenborg er FTR på psykiatriområdet i Region Hovedstaden og medlem af bestyrelsen i Kreds Storkøbenhavn.

- Bør Socialpædagogerne blande sig i socialpolitiske spørgsmål?
- Har du deltaget i en demonstration for nylig?
- Hvorfor er du medlem af Socialpædagogerne?

Deltag i debatten på socialpaedagogen.dk/prik